

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ ΠΡΩΤΟΣ
ΤΕΥΧΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΠΟΝΤΙΩΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ-ΚΟΜΝΗΝΟΙ,"
ΑΘΗΝΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 1944

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τῆς Διεύθυνσης Ὑπέρτατο καθήκον . . . . . σελ. 137

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Δ. Γατεπούλου Αἰ ἡγεμονικαὶ οἰκογένεια τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ . . . . . > 138

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ-ΓΛΩΣΣΑ

Ι. Τ. Παμπύκη Τραγούδια τῆς Οἰνός	> 140
Ν. Σαββαντίδη Τραγούδι τοῦ γάμου Σταυρί	> 141
(Δ. Κ. Π.) Σταυριώτῃ Δίστιχα περιοχῆς Σταυρί	> 144
Π. Χ. Εὐφραιμίδη Δημοτικὰ τραγούδια Σουρμένων	> 145
Ξ. Ξενίτα Παιδικὸ τραγούδι Κοτυώρων	> 145
Π. Γ. Κωνσταντινίδη Παραμῦθι Σουρμένων	> 146
Μ. Νυμφόπουλου Αἰνίγματα Σάντας	> 147
Γ. Ζερζελίδη Ἀνέκδοτο Ματσούκας	> 148
Πολ. Χάϊτα Ἀνέκδοτα Κοτυώρων	> 149
Εὐκλ. Θρουμμουλόπουλου Ἀνέκδοτα Κοτυώρων	> 150
Ι. Μανουσαρίδη Ἀνέκδοτα Κοτυώρων	> 151
Ξ. Ξενίτα Ποντιακὴ μουσικὴ	> 152

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Χαρ. Χρ. Δεμονόπουλου Ὁ Γιώρ' ἀγάς (Δίπρακτῆ θεατρικὴ ἠθογραφία) . . . . . > 153

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ

Χρυσ. Μυρίδη Συνοπτικὴ ἐπισκόπηση τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς Ποντιακῶν Μελετῶν	> 156
Ι. Σ. Κωνσταντίνος Μοσκόφ	> 158
Τῆς Διεύθυνσης Γιὰ τὰ παιδικὰ συσσίτια τοῦ Συλλόγου μας	> 159
> Ἐκτακτὲς δωρεές στὸ περιοδικὸ μας	> 160
> Ἡ ὑπερτίμηση τοῦ περιοδικοῦ μας	> 160
> Τυπογραφικὲς ἀβλεψίαι στὸ 5/6 τεύχος	> 160

Προφορὰ τῶν συμβατικῶν τοῦ ποντιακοῦ κειμένου.

α = (πολὺ ἀνοιχτὸ ε) φθόγγος ἀνάμεσα στὰ φωνήεντα ε καὶ α. ρ = ὅπως τὸ γαλλικὸ eu. ζ = ὅπως τὸ γαλλικὸ j. κ = ὅταν εἶναι μπροστὰ σὲ α, ε καὶ i, ὅπως τὸ γαλλικὸ q στὶς λέξεις quelle ἢ qui, δηλαδὴ μὲ δασιὰ προφορὰ. Ὅταν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ α, ο καὶ ου, ὅπως τὸ γαλλικὸ c στὶς λέξεις carte, contre, coudre. ξ = ὅπως τὸ γαλλικὸ kch. π = τὸ δασὺ π, ὅπως τὸ γερμανικὸ p. δ = ὅπως τὸ γαλλικὸ ch. τ = τὸ δασὺ τ, ὅπως τὸ γερμανικὸ t. χ = ὅπως τὸ γαλλικὸ ch. ψ = ὅπως τὸ γαλλικὸ rch. γ = ὅπως στὴ συλλαβὴ γα, ἔστω καὶ ἂν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ i. κ = ὅπως τὸ γαλλικὸ g στὴ λέξη guerre. π = ὅπως τὸ γαλλικὸ b. τ = ὅπως τὸ γαλλικὸ d. χ = τραχιὰ προφορὰ ὅπως στὸ ἀχ, ἔστω καὶ ἂν εἶναι μπροστὰ ἀπὸ i. Ἡ ρηματικὴ κατάληξι -αύ', -εὐ' προφέρεται ἀβ, ἐβ καὶ δχι ἀφ, ἐφ. Τὸ ἄτονο i σὲ νεοελληνικὸ δίφθογγο προφέρεται σὰν ἡμίφωνο λ.χ. ξαί, ναίλοϊ, ἐφτάει, κρούει. Τὸ i σὲ τούρκικες λέξεις προφέρεται βαθύ, ἀνάμεσα στὸ φθόγγο i καὶ ου.

Σημείωση. Τὰ παραπάνω συμβατικὰ γράμματα γιὰ τὴν ἀπόδοση τῆς προφορᾶς, γιὰ τεχνικοὺς λόγους, δὲν μπόρουν νὰ παρουσιάσουν ὁμοιομορφία. Ἡ ἕλλειψη αὐτῆ θὰ τακτοποιηθεῖ μόνις τὸ ἐπιτρέψουν οἱ περιστάσεις. Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον τὰ συμβατικὰ γράμματα ἀποδίδονται μόνον μὲ στοιχεῖα τῶν 10.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΑΙ-ΚΟΜΗΝΗΟΙ,"

ΧΡΟΝΟΣ Α' ΤΕΥΧΟΣ 7. ΜΑΡΤΙΟΣ 1944
ΓΡΑΦΕΙΑ, ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 4 - ΤΗΛ. 29.193

ΕΥΝΑΡΜΟΕΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ, ΑΓΓΕΛΙΕΣ, ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ
ἀπευθύνονται στὸ Διευθυντὴ τοῦ περιοδικοῦ, Μενάνδρου 4, Ἀθήνα. ΑΥΤΟΥ ΔΡΑΧ. 100.000

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΞΕΝ. Κ. ΑΚΟΓΛΟΥΣ
(ΞΕΝΟΣ ΞΕΝΙΤΑΣ)
ΤΑΜΙΑΣ
ΑΔΚ. ΚΟΓΚΑΛΙΔΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
ΝΙΚ. ΑΠΑΤΣΙΔΗΣ

ΥΠΕΡΤΑΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

Μὲ τὸ τεύχος αὐτὸ τὸ περιοδικὸ μας μπαίνει στὴ δευτέρη ἐξαμηνία τῆς ζωῆς του.

Εἶναι τάχα ἀνάγκη νὰ κάμουμε, ὅπως συνηθίζεται, ἀπολογισμὸ τοῦ ἔργου του; Τὸν ἔκαμαν ἤδη οἱ πιὸ ἀρμόδιοι ἀπὸ μᾶς. Τὰ κέρδη μας εἶναι ὀλοφάνερα: Τὰ τυπωμένα τεύχη μας μὲ τὸν πολυτιμὸ τους θησαυρὸ.

Ὅτε καὶ ἀπολογισμὸ τῶν δυσκολιῶν ποὺ συναντήσαμε δὲν κρίνομε ἀπαραίτητο νὰ κάμουμε. Καὶ αὐτὲς εἶναι γνωστὲς. Καὶ ὄλο καὶ περισσεύουν, ὄλο καὶ μεγάλωνουν. Μὰ καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ ἀπόφασίς μας, νὰ συνεχίσουμε μὲ κάθε θυσία τὸ ἔργο ποὺ ἀρχ.σε, ἄλλο τόσο γίνεται πιὸ ἀκλόνητῃ, πιὸ σίτερον.

Στὴ δύσκολη αὐτὴ προσπάθειά μας ἔχομε ἤδη ἐξαφαιρισμένη ὄχι ἀπλῶς τὴ συμπαθία ἀλλὰ καὶ τὴ θετικὴ ἐνίσχυση τοῦ ἐπιστημονικοῦ μας κόσμου, ποὺ ὁ καθένας στὴν ἀρμοδιότητά του προσφέρει μὲ προθυμία τὴ συμβολὴ του γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τοῦ περιοδικοῦ μας.

Ἐχομε τὸν ἐνθουσιασμὸ τῶν συμπατριωτῶν μας, ποὺ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ στοργὴ τοὺς δημιουργοῦν τὸ θερμὸ καὶ γλυκὸ κλίμα, μέσα στὸ ὁποῖο θὰ εὐδοκιμήσει γιὰ νὰ δώσει τοὺς ἀγλαοὺς καρποὺς του τὸ νέο τους περιοδικὸ.

Ἐχομε τοὺς νέους μας συνεργάτες, ποὺ ὄλο καὶ πυκνώνονται γύρω στὴν ποντιακὴ ἐστία τοῦ περιοδικοῦ μας, σὰν τὰ χελιδόνια ποὺ προμηνᾶνε τὴν ἀνοιξὴ καὶ χαρίζουν τὶς καλύτερες ἐλπίδες καὶ τὶς πιὸ αἰσιόδοξες προβλέψεις γιὰ τὸ μέλλον.

Σταματοῦμε στὸ σημεῖο αὐτὸ γιὰ νὰ τονίσουμε ἕνα βασικὸ μας στοχασμὸ:

Κύριος σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ μας δὲν νομίζομε πὼς εἶναι νὰ δημοσιεύει συνεργασίες ἀπὸ τοὺς 35 τόμους τῆς λαογραφίας τῆς Οἰνός τοῦ κ. Ι. Τ. Παμπύκη, ὅτε ἀπὸ τὴν πλουσιότατη συλλογὴ τοῦ κ. (Δ. Κ. Π.) Σταυριώτῃ, ποὺ δοκιμάσαμε τὴ χαρὰ νὰ ἴδουμε τὶς ἐργασίες τοὺς αὐτῆς, ὅτε τοῦ κ. Μελανοφύδη, τοῦ κ. Σαλλαπασίδη (Π. Β. Ψηλάντη), καὶ τῶν ἄλλων δόκιμων Πόντιων λαογράφων. Ὅτε

καὶ τὶς ἀνέκδοτες ἱστορικὲς συγγραφῆς τοῦ κ. Γ. Τηλικίδη καὶ τῶν λοιπῶν μας λογίων ποὺ ἀσχολοῦνται στὴν κατεύθυνση αὐτὴ. Τὰ ἔργα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ χαθοῦν καὶμποροῦν ν' ἀποτελέσουν εἰδικοὺς ὀλοκληρωμένους τόμους τοῦ «Ἀρχείου Πόντου» ἢ καὶ νὰ τυπωθοῦν σὲ ἰδιαίτερες ἐκδόσεις.

Ὅμοιαστικὸ μέλημα τοῦ περιοδικοῦ μας θεωροῦμε κυρίως τὴν προσπάθεια νὰ δημιουργηθεῖ ἕνα ρεῦμα ξεσηκωμοῦ, μιᾶς ἐπιστράτευσης, γιὰ τὴν ἀνάδειξη νέων στελεχῶν λαογράφων ἀνάμεσα στοὺς συμπατριώτες μας, ἀπὸ τὸν Καύκασο ὡς τὴ Χιλή, λαογράφων μὲ πίστιν, μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ μὲ τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια, γιὰ ν' ἀποτελέσουν τοὺς ἱεραπόστολους περὶ θὰ συναξοῦν ἀπὸ κάθε ἐπαρχία, καὶ ἀπὸ κάθε χωριὸ ἄκοντα, τοὺς προγονικούς μας θησαυροὺς, ποὺ τοὺς διατηρήσαμε αἰῶνες ὀλόκερους καὶ ποὺ κινδυνεύουν τώρα, σὲ πολὺ λίγα χρόνια, νὰ χαθοῦν γιὰ πάντα.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, στὸ περισοῦδατο ἀρθρο του, ποὺ δημοσιέψαμε στὸ προηγούμενον μας τεύχος, δείχνει ὅλη του τὴν εὐγενικὴ προθυμία νὰ συνδράμει τὸ ἔργο αὐτὸ μὲ καθοδήγησι τῶν συλλογῶν, διανέμοντας καὶ διαγράμματα καὶ ἐρωτηματολόγια ποὺ ἀναφέρονται στὰ διάφορα κεφάλαια τῆς λαογραφικῆς ἔρευνας.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλες στήλες τοῦ περιοδικοῦ μας, τῆς ἱστορίας—προπαντὸς τῆς πρόσφατης—καὶ τῆς Γεωγραφίας, τῆς Σύγχρονης Ποντιακῆς Λογοτεχνίας καὶ τῆς τρεχούμενης ζωῆς στὶς νέες μας ἐστίες, περιμένουσι τοὺς συνεργάτες τοὺς, ποὺ θὰ δώσουν ἀντικειμενικὸ περιεχόμενον στὴν καθιέρωσή τους.

Ἐμπρὸς λοιπὸν. Μὲ πίστιν καὶ μὲ φανατισμὸ ὡς ἀγωνιστοῦμε ὄλοι «τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν». Γιὰ μᾶς τοὺς ἑκατρισμένους, εἰδικὰ γιὰ τὴ γενεὰ μας, δὲ θὰ ὑπάρχει ἀγῶνας ἱερότερος. Καὶ ἡ καταγωγή μας ἡ Ποντιακὴ ἐγγυᾶται πὼς δὲ θὰ ὑστερήσομε στὸ ὑπέρτατο αὐτὸ καθήκον.

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΑΙ ΗΓΕΜΟΝΙΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Δ'. Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΟΥΡΟΥΖΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΙΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Του κ. ΔΗΜ. ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Διά να συμπληρώσωμεν τὸ βιογραφικὸν διάγραμμα τοῦ Δημητρίου Μουρούζη— υιοῦ τοῦ παλαιοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαυίας Ἀλεξάνδρου Μουρούζη— πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν κυρίως τὸν σπουδαῖον ρόλον του ὡς μεγάλου διερμηνέως τῆς Πύλης κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Ναπολεοντιῶν πολέμων.

Περὶ τὸ 1812, αἱ δύο Αὐτοκρατορίαι, ἡ Ρωσικὴ καὶ ἡ Ὄθωμανικὴ, ποῦ διετέλουσαν μεταξύ των εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν, ἐπιέζοντο ὑπὸ τῆς ἀνάγκης νὰ συνάψουν ἀνακωχὴν καὶ νὰ εἰρηνεύσουν. πρὸ τοῦ κοινοῦ κινδύνου τοῦ Μ. Ναπολέοντος, ὁ ὁποῖος ἐξηκολούθει νὰ κατακτᾷ τὸν κόσμον.

Αἱ δύο Αὐτοκρατορίαι ἔκριναν ὡς ἐπεύγουσαν ἀνάγκην νὰ συνάψουν διὰ πάσης θυσίας, εἰρήνην μεταξύ των διὰ νὰ δυνηθῆ, ἐκάστη, νὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ.

Ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, λοιπὸν, ποῦ ἐγνώριζε πόσῃν ὑπόληψιν εἶχεν ἡ Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία εἰς τὸν Δημήτριον Μουρούζη, τοῦ ἔδωκεν ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα νὰ διαπραγματευθῆ, μεταξύ τῶν δύο ἀντιπάλων στρατευμάτων τὴν εἰρήνην. Τὸ αὐτὸ ἔπραξε καὶ ἡ Ρωσσία, εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον τῆς Κουτούζωφ. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐν τῷ μεταξύ ὁ στρατηγὸς τοῦ Μ. Ναπολέοντος Μακντονάλ ἠπείλει νὰ διακόψῃ τὰς συγκοινωνίας μεγάλου τμήματος τοῦ Ρωσικοῦ στρατοῦ, ἡ Ρωσικὴ Κυβέρνησις διέταξε τὸν ἀρχιστράτηγον Κουτούζωφ νὰ κλείσῃ εἰρήνην. Ἔστῳ καὶ μεθυσάν τῶν τότε ἡγεμονιῶν τῆς Μολδαυίας καὶ Βλαχίας καὶ ἀκόμη καὶ τῆς Βεσσαραβίας ποῦ ἀνήκεν εἰς τὴν Ρωσικὴν Αὐτοκρατορίαν.

**

Ὅταν ἔφθασεν ὁ Μ. Διερμηνεὺς τῆς Πύλης Δημήτριος Μουρούζης εἰς τὸ στρατόπεδον, κατῴρθωσε νὰ μάθῃ τὰς ἐμπιστευτικὰς ὁδηγίας ποῦ διεβιβάσθησαν, ἀπὸ τὴν Πετρούπολιν, πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον Κουτούζωφ.

Ἐλαβε, τότε, τὴν ἡρωικὴν ἀπόφασιν νὰ ἐνεργήσῃ μὲν ὡς ἐμπιστος καὶ τίμιος ἐκπρόσωπος τῆς Πύλης εἰς τὴν ἀποστολὴν ποῦ ἀνέλαβε, ἀλλὰ πρὸ παντὸς νὰ μὴ λησμονήσῃ ὅτι ἦτο χριστιανὸς καὶ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ διαπραγματευθῆ μετὰ τοῦ

ἀντιπροσώπου τῆς μεγαλειτέρας χριστιανικῆς χώρας.

Μόλις συνητήθη μετὰ τὸν ἀρχιστράτηγον Κουτούζωφ, ἐπερίμενε ν' ἀκούσῃ τοὺς ὅρους ποῦ ἔθετε, διὰ τὴν εἰρήνην, ἡ Ρωσικὴ Κυβέρνησις. Ὁ Κουτούζωφ, δὲν ἐδίστασε νὰ τοῦ εἶπῃ:

—Ὁ κίνδυνος, δι' ἀμφοτέρας τὰς χώρας, εἶναι μέγας. Ἀπαιτοῦνται ἀμοιβαῖαι ὑποχωρήσεις!

Ὁ Ρῶσος ἀρχιστράτηγος ἔπειτα εἶπε πρὸς τὸν Μουρούζη, ὅτι ἡ Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία, χάριν τῆς Ρωσσοτουρκικῆς εἰρήνης, δέχεται ν' ἀποσύρῃ τὰ στρατεύματα κατοχῆς ἐκ τῶν ἡγεμονιῶν Μολδαυίας καὶ Βλαχίας. Ὁ Μουρούζης, τότε, τοῦ ἀπήντησε:

—Ἡ παραχώρησις εἶναι, πράγματι, σημαντικὴ!

Καὶ ἐνῶ ὁ Κουτούζωφ ἦτο ἔτοιμος νὰ συνεχίσῃ τοὺς ὅρους τῆς Ρωσσοικῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ Μουρούζης τὸν ἐπρόλαβε καὶ τοῦ εἶπε:

—Πρὸς Θεοῦ! Οὐτε λέξι νὰ προφέρῃς περὶ Βεσσαραβίας, ἀφοῦ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη θέλει συντόμως τὴν εἰρήνην καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νέων παραχωρήσεων. Ἄρκει ἡ ἐκκένωσις τῶν δύο ἡγεμονιῶν Μολδαυίας καὶ Βλαχίας!

Ἀφοῦ ἔληξεν ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν ὄρων ὑπεγράφη τὸ πρακτικὸν τῆς ἀνακωχῆς ἐπὶ τῆς βάσει τοῦ ὁποιοῦ συνετάχθη καὶ ὑπεγράφη, κατόπιν, καὶ τὸ κείμενον τοῦ συμφώνου τῆς εἰρήνης μεταξύ τῶν δύο Αὐτοκρατοριῶν.

Ἡ εἶδησις, ἔπειτα, τῆς ὑπογραφῆς τῆς εἰρήνης εὐχαρίστησε τόσο πολὺ τὸν Σουλτάνον ὥστε, κατὰ τὸν Οἰκονόμον, ἔκαυχετο οὗτος διὰ τὴν ἰκανότητα τοῦ μεγάλου διερμηνέως τοῦ Κράτους τοῦ Δημητρίου Μουρούζη καὶ εἶπεν ὅτι «θὰ στεφανώσῃ μετὰ δόξης»⁽¹⁾ τὸν σπουδαῖον αὐτὸν Ἕλληνα πρεσβευτὴν, διότι ἔσωσε τὴν Ὄθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν ἀπὸ μεγάλου κινδύνου.

**

Ἄλλ' ὄλ' αὐτὰ δὲν ἴσχυσαν διὰ ν' ἀποτρέψουν τὴν συνήθη μοῖραν ποῦ ἐπερί-

(1) Λόγ. Ἑκκλ. Οἰκονόμον τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Σελ. 97.

μενε τοὺς Ἕλληνας μεγάλους διερμηνεῖς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

Μόλις ἔμαθεν ὁ Μ. Ναπολέον τὴν εἰρήνην μεταξύ Τουρκίας καὶ Ρωσσίας, τότε ἐξεμάνη κατὰ τῶν πρωτεργατῶν τῆς, ὥστε κατὰ μὲν τῆς Ρωσσοικῆς Αὐτοκρατορίας ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν μεγαλειτέραν ἐκστρατείαν ἐξ ὧων εἶχεν ἐπιχειρήσῃ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀφ' ἐτέρου διέταξε τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴν τῆς Γαλλικῆς Αὐτοκρατορίας Σεμπασιάνι ἢ ν' ἀναγκάσῃ τὴν Τουρκίαν δι' οἰωνδήποτε ἀπειλῶν καὶ μέσων νὰ συμμαχήσῃ μαζί του καὶ νὰ κηρύξῃ καὶ πάλιν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ρωσσοικῆς Αὐτοκρατορίας ἢ, ἂν δὲν δυνηθῆ νὰ τὸ πράξῃ, νὰ προσπαθῆσῃ, μετὰ τὸν τρόπον, νὰ ἐξοντώσῃ τὸ πρόσωπον ποῦ ἐπρωτοστάτησε εἰς τὴν ὑπογραφήν τῆς Ρωσσοτουρκικῆς εἰρήνης.

Ὁ Σεμπασιάνι ἐγνώριζε, βέβαια, τὸν πρωτεύοντα ρόλον τοῦ Δημητρίου Μουρούζη. Ἔστρεψεν, ἀμέσως, τὰ διαβήματά του ἐναντίον τοῦ μεγάλου διερμηνέως καὶ ἐπέτυχε τὸν σκοπὸν του. Τὰς ραδιογραφίας τοῦ Σεμπασιάνι εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν ἔμαθεν ἔγκαίρως ὁ Μουρούζης, ποῦ ἀπουσίαζεν ἀκόμη, εἰς τὸ στρατόπεδον:

Μολονδὶ ὁ ἐπιφανὴς γόνος τῆς μεγάλης Ποντιακῆς οἰκογενείας εὐρίσκετο, τότε, ἐν μεγάλῃ τιμῇ πλοσίον τοῦ ἐκστρατεῖα Μ. Βεζύρου, προσηθάθη τὸ τέλος του, καὶ ἔγραψε συγκινητικὸ γράμμα πρὸς τὴν σύζυγόν του, πρὸς τὴν ὁποίαν μεταξύ ἄλλων, ἔλεγε:

«... Μετὰ τοὺς κοσμικοὺς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀγῶνας, ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς στεφάνους ἄγιων μαρτύρων συγχώρησον ἂν παραβάλλω τὰ ἱερά καὶ μεγάλα πρὸς τὰ μι-

κρά καὶ βέβηλα. Ἐμπροσθέν μου βλέπω ἀνοιγομένην τὴν θύραν τῆς αἰωνιότητος. Ἄν δὲν ἰσθῶμεν προσαίρως, εἰς τὴν γῆν, θὰ συζήσωμεν κατόπιν, εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἀγάπα τὸν ἀτυχή σύζυγόν σου καὶ τὰ παιδιὰ μας. Φρόντιζε διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφήν των καὶ πίστευε, φιλότατη, ὅτι ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν γῆν ἀλλ' εἰς τὴν μελλούσης μακαριότητος τὰ Παλάτια».

**

Τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ Δημητρίου Μουρούζη, περιγράφεται συντόμως.

Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ πρεσβευτοῦ τοῦ Μ. Ναπολέοντος, δὲν ἐδίστασε νὰ διατάξῃ τὴν σφαγὴν τοῦ ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὁ Σουλτάνος πρὸ ὀλίγου, εἶχεν ὀνομάσῃ «σωτήρα» τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἔτσι ἡ προαίτησις τοῦ Μουρούζη ἐπληθύνθη. Ἡ ἐκτέλεσις του ἐγένετο εἰς τὴν Σούμλαν, εὐθὺς μόλις ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Σουλτάνου τοῦ ἐφόρεσε τὸ τιμητικὸν ἔνδυμα, ὡς δεῖγμα τῆς... εὐνοίας τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχοντος τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εἰρήνης.

Συνωμίλησε φιλικῶς μαζί του καὶ μόλις ἐξῆλθέ τοῦ οἰκήματος ὅπου διεξήχθη ἡ τιμητικὴ τελετὴ. ἐπέπεσαν κατ' αὐτοὺς οἱ δῆμιοι ποῦ παρεμόνευαν στὴν ἐξώπορτα. Ὁ Μουρούζης ἐδέχθη ὑπερηφάνως, πολλὰς καὶ θανατηφόρους πληγὰς διὰ μαχαिरῶν, χωρὶς νὰ πῆ τίποτε καὶ χωρὶς νὰ πράξῃ τίποτε ἀνάξιον τοῦ ἑαυτοῦ του.

Μόνον δταν ἔπεσεν ἐξηντημένος, ἐστέναξε καὶ εἶπε σιγὰ—σιγὰ:

—Μνήσθητί μου Κύριε!..

Καὶ ἀφῆκε τὴν τελευταία του πνοή.

Δ. ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΟΙΝΟΗΣ

1.

- Σηκώνομαι πρώτ πρώτ, δυό ὧρες πρὶν ξημερώσει,
 βλέπω τὰ πεῦκα νὰ βογγοῦν καὶ τὰ βουνὰ νὰ τρίζουν.
 «Γιὰ σήκω, καπετάνιε μου, γιὰ νὰ μᾶς τραγουδήσεις
 τὸν πόνο τῆς λαβωματιᾶς καὶ τοῦ βουνοῦ τῆ λαύρα.»
- 5 «Κ' ἐγὼ σὰς λέγω δὲ μπορῶ κ' ἐσεῖς μὲ λέτε σήκω.
 Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ, γιὰ βάλτε με νὰ κάτσω
 καὶ φέριτε μου τὸν ταμπουρά, γιὰ νὰ σὰς τραγουδήσω
 τὸν πόνο τῆς λαβωματιᾶς καὶ τοῦ βουνοῦ τῆ λαύρα.
 Παιδιά, μὲ τὰ μαχαίρια σας σκάψετε μ' ἓνα μνημα,
 10 νὰ ἴναι μακρὺ, νὰ ἴναι φαρδύ, νὰ ἴχει καὶ παραθύρια,
 νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γυρίζω
 κι ὅταν περνοῦν κλεφτόπουλα νὰ μοῦ καλησπερίζουν:
 «Καλὴν ἐσπέραν, ἀρχηγέ!» «Καλῶς τὰ παληκάρια!»
 Παιδιά μ', κι ἂν πᾶτε στὸ χωριό, γλυκὸ κρασί μὴν πιεῖτε,
 15 τουφέκια νὰ μὴ ρίχνετε, τραγοῦδια νὰ μὴν πεῖτε.
 Κι ἂν σὰς ρωτᾶ ἡ μάνα μου κ' ἡ δόλια ἀδελφή μου,
 μὴν πεῖτε πὼς ἀπέθανα ἐδῶ στὰ κορφοβούνια
 μόν' πεῖτε πὼς παντρεύτηκα καὶ πῆρα μιὰ γυναίκα
 κάνα τὴν πλάκα πεθερά, τὴ μαύρη γῆ γυναίκα,
 20 τῆς γῆς τὰ λιανολιθαρα κάνα γυναικὸδέλφια.
 Μουστάκι μου καράπογια καὶ φρούδια μου γαϊτάνι,
 ποῦ νὰ σὰς φάει ἡ μαύρη γῆ καὶ νὰ σὰς καταλυώσει.

Τὸ τραγοῦδι, στὸ ξετύλιγμα τῆς ὑπόθεσής του, εἶναι τοῦ ἴδιου τύπου μὲ τὸ ναυ-
 τικὸ ποὺ δημοσίεψα στὸ προηγούμενο τεῦχος, σ. 111.

2.

Τῶ Σαμάρειας.

- Ἕνας ξανθὸςπραματευτῆς καὶ ἓνας στρατιώτης
 ἀντάμαν τρῶν' καὶ πίνουνε κι ἀντάμα εἰφαντώνουν
 κι ἀντάμαν πᾶνε σὸ τῶσαρδὶν κι ἀντάμα στὴνπραμάτια.
- 5 «Ἔλα, ξανθὲπραματευτῆ, πές μας κ' ἓναντραγοῦδι.»
 «Σὰν τί τραγοῦδι νὰ σοῦ πῶ; Σὰν τί τραγοῦδι λέω;
 Ἐγὼ πολλές ἐφίλησα, χήρες καὶ παντρεμένες,
 μὲ παπαδιές, μὲ καλογριές καὶ πάρθενα κοράσια,
 σὰν τῆ Σαμάρειας τὸ φιλι γλυκύτατο δὲν εἶδα.»
 «Πές μου, ξανθὲπραματευτῆ, καὶ τί Σαμάρεια ἦτον;»
- 10 «Σαμάρεια καὶ Σαμαρειανὴ κι ἀπὸ τὸ Σαλονίκι,
 ποῦ εἶχεν τὰ ἐννια δελφια, τὸ στρατιώτην ἄντρα.»
 «Τί ἔδωσες,πραματευτῆ, κ' ἐπήρες τὸ φιλι τῆς;
 Τί ἔδωσες κ' ἐφίλησες τῆς Σαμαρειᾶς τὰ χεῖλη,

- τὰ χεῖλη καὶ τὸ μάγουλο, τὸ καμαρόφρυδὸ τῆς ;»
- 15 «Χίλια ἐδῶκα τὸ πρωτ, μύρια τὸ μεσημέρι
 κι ἄλλα τρακόσια δυὸ φλιουριά στὴν κλίνην ποῦ κοιμᾶται,
 στὴν κλίνην καὶ στὸ πάπλωμα, στὰ κάτασπρα σιντόνια.»
 Ἐκαβάλκεψεν τὸ μαῦρο του καὶ πῆγε στὴ Σαμάρεια.
 «Ἄνοιξε, πόρτα τῆς αὐλῆς καὶ πόρτα τῆ Σαμάρειας,
 20 ἄνοιξε, πόρτα τῆς ξανθῆς, πόρτα τῆς μαυρομάτας,
 πόρτα τῆς γαϊτανόφρυδος καὶ τῆς καρδιοκάφτρας.»
 «Ἄϊ, τὸ εἶσαι συ καὶ ποιὸς εἶσαι καὶ ξέρεις τ' ὄνομά μου;»
 «Ὅγὼ εἶμαι τοῦ Ἰθαννέτ' ὁ γυιόν, τ' ἄξιόν τὸ παληκάρι,
 κ' ἐγὼ εἶμ' αὐτὸς ποῦ σοῦ ἔδωκα τὰ γρόσια στὸ μαντήλι»
- 25 χίλια σ' ἐδῶκα τὸ πρωτ, μύρια τὸ μεσημέρι
 κι ἄλλα τρακόσια δυὸ φλιουριά στὴν κλίνην ποῦ κοιμᾶσαι,
 στὴν κλίνην καὶ στὸ πάπλωμα, στὰ κάτασπρα σιντόνια.»
 «Τρέξτε, σκλαβάδοι, ἀνοίξτετε καὶ πάρτετε τὸν ξένο
 κι ἄλλοι σκλαβάδοι στρώσετε, νὰ πέφτει ὁ ξένος μέσα.»
- 30 Ὁ μαῦρος ἐκιθνέεψε καὶ μοιάζει τὸ στρατιώτη,
 ὁ μαῦρος ἐκιθνέεψε κ' ἡ Σαμαρειὰ φοβήθη.
 «Τὸ μαῦρο, σκύλα, γνώρισες κ' ἐμένα δὲ γνωρίζεις ;»
 Χρυσὸ μαχαίριν τράβηξε ἀπ' τ' ἀργυρὸ θωκάρι,
 στὴν κάμαρα τὴν ἔσυρε, τὴν κεφαλὴ τῆς πῆρε.
- 35 Χρυσὸν τῶεβρὲ τὸ τύλιξε, στὴν πεθερά του πᾶει.
 «Ἄϊ πεθερά, κύρ πεθερά, σοῦ φέρνω τὸ κανίδκι.»
 «Νὰ σὰν ἐμέ, βρὲ κύρ γαμπρέ, ποῦ μ' ἔφερες κανίδκι.»
 Καὶ σὰν τὸ καλοκοίταξε, τῆς κόρης τὸ κιφάλι.
 «Ἄναθεμά σε, νιόγαμπρε, καὶ τὸ κακὸν ποῦ ποῖκες.»
- 40 «Ἄναθεμά σε, πεθερά, τὴν κούρβαν τιναν εἶχες
 μιαν κόρην ἐπάντρεψες, χίλιους γαμπροὺς ἐποῖκες.»

Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ εἶν' ἀπὸ τὰ λίγα ποῦ τιτλοφόρησε μὲ τὸ στόμα του
 ὁ ἴδιος ὁ λαός.
 I. T. ΠΑΜΠΟΥΚΗΣ

ΣΤΑΥΡΙ

Τραγοῦδι τοῦ γάμου.

Συλλογὴ τοῦ κ. Η. ΣΑΒΒΑΝΤΙΑΔΗ

α') Σῆ γαμπροῦ :

- Συρέστεν ἔξ' τ' ἄσπρον τὸ κράρ' κι ἀτό πα τονατέψτε,
 στείλιτε ἑφτά παλληκάρια, τὸν κουμπάρων λαλέστε.
 Βάλτε σὰ κέρατα ἄπ' ἄπ' ἄπ' ἓναν χρυσὸν μῆλον
 κουίξτε καὶ κῆμεντζετζῆν καὶ τ' Ἀμιρά τὸν Στύλον.
- 5 Δύο λαμπάδας καρφώστε καὶ ἀποπᾶν' σὰ μῆλα
 καὶ τονατέψτε ὄλεν τὸ κράρ', μὲ μάραντα καὶ φύλλα.
 Θέστε τὸ ρακὶν σὸ σινίν, τὸν πετεινὸν ψεμένον
 καὶ ἡ λαμπάδα τῆ κουμπάρ', ἄς ἔν' ἀρματωμένον.
 Τὸ μεταξωτὸν τὸ μαντήλ', τῆ κουμπάρου πα φέρτε
- 10 ἄς πάη καὶ ὁ κῆμεντζετζῆς, νὰ παίρ' ἄτον καὶ ἔρται.
 Σπάξτε καὶ δέκα πρόατα καὶ τὰ χαλκὰ γουρέψτε,
 τὰ καρτόφα καὶ τὸ κρομμύδ' ἔμορφα τογραέψτε.
 Τέσσερ' ὀκάδες βούτορον τρία κόττα πλουγοῦρα
 ἄς τρῶν' τὸ γιαγλιν τὸ πλάβ', κορίττῆ καὶ ἀγοῦρα.
- 15 Στείλιτε καὶ φέρτ' ἀγλήγορα κ' ἓναν βαρέλ' ρακίνι
 φέρτε κι ἀνοίξτε τὸ τουλούμ' καὶ κόψτε τὸ τυρίνι.
 Ὅλα πα ἐτοιμάανε, τὸ τραπέζ' ἔστολιεν

- για τη κουμπάρου τ' αλάι, τ' εξώπορτον ένοϊεν.
 «Καλώς ώρισε, κουμπάρε, μ' αλάι-μ' αλάι τ' αλάι σ'
 20 όρίστε, πια 'ναν ρακίν, άτό πα έν' χαλάλι σ'.
 Θέκον, κουμπάρε, τό μαρτέν' τσ' και καθ' κ' άπάν' σό κότι
 μοίραξον σά παλληκάρα, τό βαρέλ' τό παρότι».
 'Ο γαμπρόν θά ξυρίεται, περπέρ', κούζτε άς έρται
 καθιστ' άτονε σό σκαμνίν, νερόν και σαπόν φέρτε.
 25 Φέρτε τό τρανόν την άινάν, ντό κείτ' άπάν' σό ράφι
 και ό περπέρτς έρχίνεσεν ν' άκονά τό ξυράφι.
 Κουίζτε και τόν κύρ'ν άτου, τόν περπέρ' νά χαρίζη
 έπεκονέθεν τό ξυράφ' κι άτό πα 'κι ξυρίζει.
 Κουίζτε και τή μάνναν άτ', τό ξυράφ' έκορώθεν
 30 άς φέρ' και δι' κ' έκείνε χάρ', μ' έθαρή έκορώθεν.
 Κουίζτε και τ' άδέλφρα του, άς έν' και δύο τρία,
 γαμπρέ, ποΐσον ύπομονήν, γολάι 'κ' έν' ή παντρεία.
 «Πολά σάρτ' έτον τό ξυράφ' κ' έγώ 'κι ταενίζω
 άέτσ' άμον ντ' εϋτάτε με, άλλο 'κι γυναικίζω».
 35 Έκονέθεν και τό ξυράφ' κι ό γαμπρόν έξυρίεν
 κι άσ' όλτς τοί φίλτς και συενούς, τή χάρ'ν άτ' έχαριεν.
 Χαϊτέστ' άς πάμε, παιδία, κ' έμεις όλίγ' π' άν ειμες
 και άποφκά θά βγαίνωμε, έμεις Σταυρέτ' άν ειμες.
 Χαϊτέστ' άς πάμε, παιδία, 'τώρα περ'μέν' ή κάλη,
 40 'τώρα στέκει σ' έξώπορτον, περ'μέν' τό παλληκάρι.
 Έχπάστεν πάει όλεν τ' αλάι, με τοί παραφυάδας,
 ώς τή συμπεθεροϋ τ' όσπιτ', εϋτάγ'νε τονανμάδας.

β') Ση νύφες :

- «Σήμερον μαϋρος οϋρανός, σήμεραν μαϋρ' ήμέρα
 σήμεραν ξιχωρλουταν, μάννα και θγατέρα».
 «Σήμερον άσπρος οϋρανός, σήμεραν άσπρ' ήμέρα
 σήμεραν στεφανούντανε, άητέντς κ' ή περιστέρα».
 5 Για τερέστε, συμπεθέροι, σό νυφείον ντ' εϋτάνε :
 φορίστ' άτεν, άκεπάστ' άτεν, έβράδυνεν θά πάμε.
 "Ελα, κουμπάρε, άνοιξον, έσύ πα τό νυφείον
 και έτοιμάστε τ' άλογα τή παραφυαδιών.
 Φέρτε τή νύφεν βάλτ' άτεν και ση γαμπροϋ τό χέρι
 10 κι άς εϋλοτζ' άτ'ς ό ποπάς, καλόν τέλος νά φέρη.
 Πέτε την μάνναν άτ'ς μη κλαίη, άς δι' άτ'ς την εϋχην άτ'ς
 άμον τή νύφεν άς εϋτάη και τόν γαμπρόν παιδίν άτ'ς.
 Κουμπάρε, έσύ φύλαξον και τά στρατάς ώρία
 ώσνα πάν' στεφανούντανε, άτοίν σην έγκλησιαν.
 15 "Ας άποχαιρετίζ'ν άτεν και όλρα τά συγκόρτζα
 κι άς γράφτ'νε τ' όνομαν άτου, ση κουντούρας τά κότσα.
 Τή νύφεν σίτα καβαλλ'κιάζ'ν, τά κμεντζέδες παίζ'νε
 τ' άδέλφρα τ'ς και οί συενοί, όλ' άρχινοϋν νά κλαίγ'νε.
 "Ερχουταν δύο κορ'τόπα κρατοϋνε τά λαμπάδας
 20 πάει κι ό κουμπάρου καβαλκιάζ', όλτς τοί παραφυάδας.
 Οί τδαλγούτζηδες τόν γαμπρόν 'κι άφήν νε νά έβγαίγη
 ώσνα έρται ό κουμπάρου, άτον νά 'λευτερώνη.
 "Ελα, κουμπάρε και έσύ, πια έναν ρακόπον
 και καβαλκία τόν γαμπρόν και σ' άσπρον τ' άλογόπον.
 25 Για δός ίζιν, σην τονανμά σ', τήν στρατάν άς άνοίγ'νε

- τή νύφεν σην άλλεν μάνναν, άς πάνε παραδίγ'νε.
 Χιλόχρονοι νά γίν'ντανε, νά ειναί προκομμένοι
 κι άσ' σόν Θεόν οί δύος πα, νά έν' εϋλοημένοι !
 Και τό ταούλ' και ή ζουρνά, άτώρ' άς άρχινοϋνε
 30 άμον τ' άχπάδκεται τ' όψίκ', μη στέκ'ν άς πορπατοϋνε.
 Γονέοι, άέτσ' ποϋ στέκομε και άπάν' σό ποδάρι
 δοσέστε την εϋχην έσουν, σό νέον τό ζευγάρι.
 Για δόστε με έναν ρακίν με τό τρανόν ποτήρι
 άσε, κόρη, τόν κύρη σου και ποΐσον άλλον κύρη.
 35 Συμπέθερε, άς πίνωμε, έναν ρακίν έντάμαν
 άσε, κόρη, την μάννα σου και ποΐσον άλλεν μάνναν.
 "Ασε, κόρη, τ' άδέλφρα σου και άλλ' άδέλφρα ποΐσον
 άσε τ' όσπιτι τή κυροϋ σ' και άλλ' όσπιτι χτίσον.
 "Ασε, κόρη, τοί συενούς κι όλεν τή γειτονίαν
 40 άλλτς γειτονάδας θά εϋτάς και νέον συενίαν.
 Τ' όψίκ' όλεν άχπάδκεται έξέβεν και σ' άλλών
 συμπέθεροι ! άρ' εις ειαν !, πέστε μας «σό καλόν-ι» !
 Χάιτε, κουμπάρε, πλέρωσον, εκλειδώθεν ό δρόμον
 άνοιξον στρατάν νά δαβαίν' όλεν ό γαμοστόλον.
 45 Φέρεν, κουμπάρε, τό ρακίν, τ' άλογα 'μουν διψοϋνε
 έρθαν και έταένεψαν κι' άλλο 'κι πορπατοϋνε.
 Μη σύρτε πολλα και λυριτζή, φοομαι κόφ'ς την κόρδαν
 έρθαμ' έταένεψαμε σ' έγκλησις την πόρταν.
 "Αφκά σόν πολυέλαιον οί νέγαμοι έστάθαν
 50 ποπάδες με τά στέφανα σά χέρρα τουν έφάνθαν.
 Σίτα λέν «καλλορρίζικα» ! τά δαχτυλίδ' άλλάου,ν,
 τιφαγκίων συρσίματα, τ' όλόερα χαλάου.

γ') Ση πεθεροϋ :

- Ση πεθεροϋ έπρόφτασεν τ' όψίκ' με την ήμέραν
 άπάν' σην πόρταν έρθανε, μάννα και θγατέρα.
 Έφίλεσανε τή νύφεν και ειπαν «καλή ώρα»,
 σή γούλαν άτ'ς έσέγκανε, μαλαματένεν ώραν.
 5 "Ελα, κουμπάρε, έμπροστά και σύρον τό χαντζάρι σ',
 έλα, νύφε, ντός σό χαλκόν τό δεξόν τό ποδάρι σ'.
 "Ας έξέρτς άτο, έ ! νύφε, τό χαλκόν έν' ή χάρη σ'
 έ ! λυριτζή, άλλο μη στέκ'ς, για σύρον τό τοξάρι σ'.
 "Εχόρεψαν έχόρεψαν και έφαν και επαν
 10 τή νύφεν τή χιλάκλερον πουδέν σό μεϊτάν' 'κ' έγκαν.
 Έκάτσανε και λέγ'ν άτεν και τά νυφαδαλούκια
 χουζμέτα, μαχοκράτεμαν και άλλα τζαζουλούκια.
 Δόστε τή νύφεν τό φροκάλλ' δείξτ' άτεν την αϋλήν-ι
 15 άσ' σου σπογγίζ' με την αϋγήν, νά τινάξ' τό χαλίν-ι.
 Τή νύφες και ή μουαρέ, ειναί βαρϋν κουμάδι
 δείξτ' άτέναν τοί συενούς για νά κρατῆ άτ'ς μάχι.
 "Ας παίρ' ή νύφε και τ' ίμπρίχ' και τό πεδκίρ' σό χέρ'ν άτ'ς
 άς βάλλ' άτε και χερονίφτ' και όλρα τ' άντραδέλφρα τ'ς.
 Τά ποδάρα τή πεθεροϋ άς πλύν' και κάθαν βράδον
 20 άς στρών' και τό κρεβάτ'ν άτου, —νά τρώη άτον ό χάρου— !
 Ποΐσον, νύφε, ύπομονήν και κράτ' και τά σειράδας,
 πουρνά ό γουρζουλας θά ρούζ' άπέσ' σή πεθεράδας.

δ') Θύμισμαν :

- Ἐφτά ζευγάρα και τὸ τέκ', τὸν ποπᾶν περκελών'νε,
 ἔρθεν ὦρα νὰ θυμίζ'νε και ν' ἀποκαμαρῶν'νε.
 Ἐφτά ζευγάρα και τὸ τέκ' ὄλ' πα μονοστεφάνοι,
 ἐγούρεψανε τὸ χορὸν τριύρω σὸν ποπᾶν ι.
 5 Γαμπρός, νύφε και πεθερός ἐσέβαν σὸ χορὸν ι
 κι ὁ λυριτζῆς γαρσίλαεὺ' πάντα τὸν πεθερόν ι.
 Ἐξημέρωσεν ὁ Θεός, οἱ συμπεθέρ' θὰ φεῦ'νε,
 τῆ νύφεν οἱ παρανύφ'σες λέγ'νε και δαρμενεύ'νε.
 Νὰ εἶναι καλορριζικοι και ἀγούρα παιδία
 10 πουρνὰ Μαρτί' θὰ πάμε ξάν, γαμπρέ σὴν ξενιτεῖαν.
 Ἀέτο' πα ἐτελειῶσα ἀοὺ τὴν τραβωδῖαν
 καιρός ἄλλο 'κ' ἐπέμ'νε με, θὰ σ'κοῦμαι σὴν δουλεῖα μ'.

Δίστιχα περιοχῆς Σταυρί.

Συλλογὴ τοῦ κ. (Δ.Κ.Π.) ΣΤΑΥΡΙΩΤΗ

(Συνέχεια)

- 68 Ἀέτο' ἄμον τὸ ἔπαθα, κορ'τσόπον, νὰ παθάντς ι (παθάνης)
 κι ἄμον τὸ δαβαίν' σὸ κιφάλ' τσ', ἀτότε θὰ μαθάντς ι (μαθάνης).
 Ἀέτο' γραμμένοι ἔτονε, τρία φορές ν' ἀντρίης ι,
 δύο ὀσπίτ' ἡγάλασες, τὸ τρίτον πῶς θὰ χιτήης ι;
 70 Ἀέτο' ἐγὼ 'κὶ γίνουμαι, ἀέτο' ἐγὼ 'κὶ στέκω,
 χωρὶς ἐσὲν τὸ κιφάλι μ' σὸ μαξιλλάρ' 'κὶ θέκω.
 Ἀέτο' ἐν' πουλλί μ', ἀέτο' ἐν', ἄλλο 'κὶ ταενίζω,
 ἀφοῦ 'κὶ θέλτς νὰ ἐρχεσαι, ἄλλτς θὰ χαρεντερίζω.
 Ἀέτο' ἐν', ρίζα μ', ἀέτο' ἐν', ἀέτο' ἄμον ντ' ἐξέρω,
 'κὶ θέλτς νὰ φτάς ντὸ λέγω σε, πολλὰ θὰ ὑποφέρω!
 * Ἀέτο' πῶς ἐν', Ἀννίτσα;—μικρέσσα τριγονίτσα,
 παρακαλεῖ με: «ἔπαρ' τεν»—και τ' ἐσὸν ἡ μανίτσα.
 * Ἀζαρέας τρώει τὸ ξύλον—και τρομάζ' ἄμον τὸ φύλλον
 κ' ἡ γαρή ἀτ' καταρᾶται:—«καλὰ νὰ παθάν' ὁ σκύλλον!»
 75 Ἄικος ἀντρας ἀναλος ντὸ θ' εὐτάη τὴν παντρεῖαν;
 ἄς ζῶκεται τὸ πιδταμπάλ' και πάει σπογγίζ' μαντρία.
 Ἄινά ἀπάν' σὰ γόνατα σ' ἐτέρ'νες κ' ἐδεκαπούσ'ν
 ἔρθα κ' ἐδέβα ἐπεκέρ', ἀρνόπο μ', ντ' ἐχπαρούσ'ν;
 Ἀκεῖνα τὰ ραχόπουλλα γιατί μοιρολοοῦνε;
 ἔρροῦξεν τὸ χόν' σὸ ραχίν' νὰ ἔρχουν κ' ἐποροῦνε.
 Ἀκεῖνα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ νὰ ἔσαν τζεβατρε,
 θ' ἐχάριζ' ἀτα τ' ἔμορφους. θὰ ἐχτιζα χατίρα.
 Ἀκεῖνα τὰ ψηλά ραχά σὸ χόν' δέν' κὶ παθάν'νε,
 πασκέιν το εἶν' ἀμάθετα κι ἀτῶρα θὰ μαθάν'νε;
 80 Ἀκεῖνε ἡ παντέμορφος πάντα χαλάν' χατίρα,
 βάλλ'ν ἀτεν νὰ κεράζ' ρακίν, φέρ' εὐκαιρα ποτήρα.
 Ἀκεῖν' τὰ σκυλλοκούταβα κρύφκουνταν και γελοῦνε
 κι ἄμον ντ' ἐλέπ'νε τοῖ πεκιάρτς τῶτιζ'νε και τεροῦνε.
 Ἀκεῖν' τὰ ψηλά τὰ ραχά ἔχ'νε τρανὸν ἀντῆραν
 ναῖλλοι ἀτῶρα τοῖ δεβάτ'ς, ντὸ θὰ τρών' τὴν παπάραν!
 Ἀκεῖν' τὸ κομμενόχρονον ἀπόψ' ξάι κ' ἐκοιμέθεν
 δλεν τῆ νύχταν φίλεμαν και λέει ξαν κ' ἐκανέθεν!
 Ἀκεῖν' τὸ κομμενόχρονον ἐντῶκε μ' ὀμματέαν
 νὰ πάω και εὐρήκ' ἀτο ἀφκά σὴν ποταμέαν.
 85 Ἀκεῖν' τὸ κομμενόχρονον και πῶς ἐγαντουρεῦτεν;

- τῶεχέλ'κον και μικρὸν ἔτον, μίαν ἐγιαγκουλεύτεν.
 Ἀκεῖν' τὸ κομμενόχρονον σὺρ' καλὰ σὸ νιδάνι,
 ἕναν ὀμματί' τέρεμαν, εὐτάει σε περιδάνι.
 Ἀκεῖν' τὸ κομμενόχρονον τρέχ' ἄν' κὰ κι ἀραεῦ'με,
 ἀθαρεῖ με τὸ τρέξιμόν. ἐμὲν θὰ γαντουρεῦ' με
 Ἀκεῖν' τὸ ξεροπέγαδον, Θεέ μ', νὰ μὴ τσουροῦται
 ὄνταν διψᾷ τ' ἀρνόπο μου πάει πίν' κι ἀπολιγοῦται.
 Ἀκεῖν' τὸ πέραν τὰ ραχά ντὸ πολλὰ ἔχονίγαν;
 ἔρθεν κ' ἐδέβεν ἀνοιξη τὰ χῶρα τούν κ' ἐλύγαν.
 90 Ἀκεῖν' τὸ πέραν τὰ ραχά χῶρα καπατεμένα,
 ποῦ θὰ πάτε γονεύετε, πουλλόπα κουρεμμένα!
 Ἀκεῖν' τὸ πέραν τὰ ραχά, ντὸ πρασινίζ'νε πάντα,
 λάσκουμ' ἀτα καθημερ'νῶς, τὰ τάρτα μ' δλα χάν'νταν
 Ἀκεῖν' τὸ πέραν τὸ ραχίν' πότε θ' ἀποχρονοῦται!
 ὄσον τερῶ τὰ χῶρα θε ἡ καρδία μ' φουσκοῦται.
 Ἀκεῖν' τὸ σκυλλοκούταβον φοοῦμαι γιάμ' θὰ χάται,
 ἐβγαίν' τὴν νύχταν λάσκειται και ξάι πα 'κὶ φοῦται.
 * Ἀκεῖ πέραν ἦλες ἐν'—[ἡ φραντάλα] τίνος ἐν';
 γιά τ' ἐμὸν ἐν', γιά τ' ἐσόν.—γιά τῆ δυονῶν πα ἐν'.
 90* Ἀκεῖ πέραν σὸ ραχίν'—στέκ' ἕναν πουλλὴν παχύν',
 με τ' ἐκεῖνο τὸ πουλλὴν—τὸ γιαβρόπο μ' θὰ παχύν'.
 Ἀκεῖ σὸ πέραν τὸ ρακάν τὰ προατόπα μ' βόσκουν,
 μετ' ἕναν ψιλὸν ὄυριγμαν εὐτάγ' ἀτα και κλώσκουν.
 Ἀκεῖ σὸ πέραν τὸ ραχίν' θὰ βγαίνω σὸν παρχάρι,
 με τὰ πουλλία τῆ Θεοῦ θὰ στείλω σε χαπάρι.
 Ἀκεῖ σὸ πέραν τὸ ραχίν', σ' ἀλάτ' ἐπεκειμέρι,
 ἐκεῖ, μαννίτσα μ', θάψο με, χτίσον και κοιμητήρι.
 Ἀκεῖ σὸ πέραν τὸ ραχίν', σὴ λιθαρί' τῆ ράχ'αν,
 ἐχάθαν σὸ σεφερπερλούκ' τὰ δύο ἀρκατάδα μ'.
 100 Ἀκεῖ σὸ πέραν τὸ ραχίν' χορτάρ' πρασινίζ'νε,
 θὰ βγαίν'ν τὰ παρχαρόπουλλα και δλα θὰ θερίζ'νε.

ΣΟΥΡΜΕΝΩΝ

Συλλογὴ κ. Π. Χ. ΕΦΡΑΙΜΙΔΗ

Παλαιὸ Χριστουγεννιάτικο ἄσμα.

Ἐψιζ'νὴ βραδὺ καλὴ βραδάκι, | πόψ' ἐγεννέθε καλὸν παιδάκι,
 πόψ' ἐγεννέθε κι ἀῦρεν ἐστάθεν. | Τὸν ἐγέννησεν ἡ ἄϊ-Παρθένος,
 τὸν ἀνέστησεν ἡ ἄϊ-Μαρία. | Τὸν ἐπίασαν οἱ σκύλ' Ἐβραῖοι,
 σκύλ' Ἐβραῖοι και μύρ' Ἐβραῖοι. | Τὸν ἐκρέμασαν στὴν Σκαλομιόνα,
 Σκαλαμιόνα και σ' αἶθρον τόπον. | Ἄμ', ἀφέντα και μὴ κοιμᾶσαι
 κι ἂν κοιμᾶσαι στὰ ξύπνα σ' 'κ' εἶσαι | Ξύπνα σ' 'κ' εἶσαι σὰν τὸ γεράκι.
 Και δακόνησον σὰν τὸ παιδάκι, | ἄψον τὸ κερί κ' ἔλα σὴν πόρτα.
 Ἐξω στέκουν τὰ παληκάρ' | και θυμίζ'νε τὴν ἀφεντιά σου (!).

Παλαιὸ τραγούδι.

Στείλ' ἀτεν στὴ βρύση στὸ κρόν νερόν | και στὸ κρόν πεγάδι νὰ πίν' νερό.
 (νὰ πίν' νερό, νὰ πίν' νερό).
 —Κόρη μ', ἔμπα σὸ χορὸ, ἴδρωσο, ἴδρωσο κι ἀπίδρωσο | κ' ἐμόρφουνο κ' ἐμόρ-
 φυνο κ' ἐμόρφουνο.
 —Κι ὄντες ἐμορφύνω, σκύλ' υἱέ μ', | νὰ κερδαιντς τὴν νότη μ', γαιδάρ' υἱέ.
 (γαιδάρ' υἱέ, γαιδάρ' υἱέ).

(1) Στὴν ἐμάδα τῶν παιδιῶν ποὺ τὰ ψέλνανε, κανεναρχοῦσε ὁ ἕνας ἀρχικὰ καθε στίχο και ἀκολου-
 θοῦσε ἡ ψαλμωδία. Στὸ τέλος τοῦ ἄσματος ἔλεγε: «Ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ νὰ ζήσει χρόνια πολλὰ μαζί
 με τὴν εὐλογον, τὰ τέκνα του και με δλους τοὺς συγγενεῖς. Και εἰς θεε πολλά».

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

Συλλογή Γ. ΖΕΡΖΕΛΙΔΗ

"Ε, πολλά πα 'κ' έν'.

Ο Κότσαλης ο Γιάννης σοῦ Καμπανᾶ ἀφκά, καλὸς ρεντιπέρ'ς ἔτον. Τὸ νέον τὸ κοκκίν σο παλὸν ἀπάν' πάντα ἐκχύν'εν καὶ τὸ σαρπίν ἀτ' ἐβόανεν. Τεγμέ τὸ καθαρὸν τὸ ψωμίν ἀσ' ο' ὀσπίτ' ν' ἀτ' ἐξούκ' 'κ' ἔινουτον. "Αμα πολλά πα κουρνάης, λέγ'νε, μουκασίρ'ς ἔτον. Ἐπ' ἐκεῖνον κορώνα 'κ' ἐγαστροῦτον. Σὴν πόρταν ἀτ' γυρευόν 'κ' ἐπαστούρευεν νέ καλή 'κ' νά πάη κανεὶς σ' ἐκείνου σὸ δάνος.

"Εναν Κερασινοῦ ἡμέραν ἐζύμωσεν, ἐξέγκεν τὰ ψωμιά ἀσ' σὸ φουρνίν κ' ἐγόμεωσεν τὸ ζύμωτρον καὶ τὰ θεμελιά τ', ὁ κόσμος ἐσκουτούλ' τσεν. "Ολ' οἱ γειτόν' ἐγροῖξαν ντὸ ἐζύμωσεν ὁ Κότσαλης, ἅμα ποῖος νά γιαναδεύ' ἐκέσ'. Οἱ μαυράχαροι μὲ τὸ παζλαματσόπον, μὲ τὰ λαμψάνα καὶ μὲ τὰ μουταράδες ἐδεβαῖναν, ἴλαμ ἔεινο τὴ μὴναν ὡς νά ἐβγαίν'ν τὰ κριθαρόπα τουν καὶ κρούγ'ν σὸ τσουκάν' ἕναν δύο δεμάτ'α. Καταλαχοῦ κάποθεν ἐρροῦξεν τοῦ ἡάσογλη ὁ Γιωλίκας ἀσ' σὴν Κρένασαν. Τὸν ἄκλερον! Ἐεῖνος καμμίαν χορτασμονὴν 'κ' εἶχεν. Ἐλάσκουτον ἀπαδὰ ἀκεὶ μὲ τ' ἕναν ὀκονοκόμμ' σὰ μέσα τ' καὶ τεὰμ ἐράευν δουλείαν' ἅμα ντόῖσον δουλείαν, εἶνος νά δουλεύ' πα τακάτ' 'κ' εἶχεν ἀσ' σὸ πολλά τὸ φαετόν—ζατῖ ἐπαῖρεν καὶ τὰ χρόνα τ'—ἅμα ἕναν ἀφορμὴν νά γυρεῦ' ὁ καρίπ'ς.

Εἶχεν ἕναν γούλαν ἀχωνάρ' κ' ἡ κοιλία τ' Ἀπεντέκοτον. "Ηνταν ἐδοῦναν ἄτον, στυπωμάτ'α, ὀκυλαντάρ'α, τιδὲν 'κ' ἐτέρνεν, ὀλα ἔντουθεν ἀπέσ' ἀτ' κ' ἐποῖνεν τὴν κοιλίαν ἀτ' χαράρ'—ἐθαρω τερῶ ἄτον: εἶνας πουρπούτ'ς ἅμον χουρτῶν μὲ τὴν τσίπαν πάντα ἔξωκὰ.

— Ντ' ἄραεῦς ἀδακέσ', Γιωλίκας, λέ' ἄτον ὁ Κότσαλης

— Κιά ντ' ἐξαιλω 'γῶ, παδά-Γιαννε, ἔλθα νά τελῶ, γουλπάν' τσ', τιδὲν

δουλόπον' νά μὴ χάνω τὴν ἡμέλαν ὁ καλίπ'ς κ' ἐγῶ.

— Δουλείαν μαναχόν; τέσκιμ τὴ ράχα σ' νά κλώθ'ς, ἀσ' σὰ δουλείας ν' ἀποθάνουμε 'κ' ἀδειάζουμε. Δέβα ἀκεὶ σὰ πελίτ'α τὸ χωράφ', κοβάλ' ἐεῖνα τ' ὀχτῶ πεντάδα τὰ στάχα σὸ θεμονοκῶλ' ὀλόγερα, θὰ θεμονάζουμε, ὁ καιρὸν σὸ χάλαγμαν ἔν'. "Αρ' ἐπῆεν ἄχαρον ὁ Γιωλίκας, ἐρροῦξεν, ἐσ' κῶθεν ὡς τοῦ μεσημέρ σοῦ ἦλ' τὴν πύραν ἀπέσ' ἐκοβάλεσεν τὰ στάχα, ἅμα τῶπ ἐπετῶταῦτεν κ' ἡ κοιλία τ' ἐδιπλώθεν ἀσ' σὸν λιμόν, νά καλατῶσ' 'κ' ἰσῶζ'.

— Ἄρ' εἶδες Γιωλίκας, λέ' ἄτον ὁ Κότσαλης, «κίῶτ' ἰσλανμαῖντῶσ παλουκ' τουτουμάζ», λέει ὁ Τουρκον, ἔλ' ἄς δίγω σε τὸ δίκαιο σ' κί' ἅμε σὸ καλό σ'.

— Καλό νά ἔεις, παδά-Γιαννε καὶ ντ' ἐξαιλω 'γῶ, ὁ Θεὸν νά 'λά τὸ πλάσμαν ἀτ', εἶπεν κ' ἐσέγκεν ὁ Γιωλίκας τὸ καθίν τὸ ψωμίν τ' ἐδῶκεν ἄτον ὁ Κότσαλης σὸ παλαικάμ'—σον ἀτ' κέσ' μὲ τὰ χίλια εὐκάντας, ἐζῶσεν τὸ σκονοκομμόπον ἀτ' κ' ἐδέβεν πλάν.

Τ' ὀρδανίν ἐδέβεν 'κ' ἐδέβεν, ὁ Κότσαλης κουτῖζ' καὶ κλώθ' ἄτον ὀπίσ'.

— Νέπε Γιωλίκας! γι' ἄς τερῶ ἀτὸ τὸ ψωμίν τ' ἐδῶκα σε! Καὶ παῖρ, τὸ κομμάτ' τὸ ψωμίν ζυγιάζ' σὴν ἀπαλάματ' ἀτ' καὶ λέει εἶνος εἶνον: «ἔ! πολλά πα 'κ' έν'».

Λεξιλόγιο Κότσαλης=προσωνυμία Καμπανᾶ=Τοπωνυμία (ὁ Καμπανᾶς εἶχε τὰ εὐφορώτερα χωράφια τῆς Ματσούκας: Γι' αὐτὸ ὑπάρχει καὶ τὸ ρητὸ σὴν τουρκικῆ: «Μάτοκατα Καμπανός, Τορουλιτὰ Ζύγανα, Ἀλιδαπατιὰ Ἰλενα, Ἰλλας, Ἰλλας Ἰλενα»=Στὴν Ματσούκα ὁ Καμπανᾶς, σὴν Μεσοχαλδία ἢ Ζύγανα καὶ σὶτὸ Ἀλιδαπατι (τουρκικῆ περιφέρεια μεταξὺ Ματσούκας καὶ Θεανίας) ἢ Ἰλενα καὶ πρὸ πάντων ἢ Ἰλενα) ρεντιπέρ'ς = λ. τ. ρεντρερ, γεωργός· τὸ κοκκίν=τὸ σιτάρι ἐκχύν'νεν=ἐρριχνε (ἐκχύνω)· σαρπίν=ἀμπάρι ἀπὸ δροβίνα παχιά σαπίδια συμβαλλὰ στίς

ἄκρας τῶνα μὲ τ' ἄλλο, ἔτσι πού νά σηματίζουν κυβικό ὄγκο σὲ μέγεθος δωματίου, στεγασμένο μὲ μεγάλες πέτρινες πλάκες, ἔξω καὶ ἔξωρα ἀπὸ τὸ σπιτί· ἐβόανεν=βοῶσε, ἦταν γεμάτο τεγμέ = λ. τ. degme, σπάνια, ποτέ· καθαρὸν ψωμίν=τὸ σιταρίσιο ψωμί ἐξούκ'= λ. τ. eksik (ξίκι) λειψό· ἅμα = μά, ὁμως· κουρνάης= λ. τ. kurnaz ταιγκούνης, πονηρός· μουκασίρ'ς = λ. τ. φιλάργυρος· ἐπ' ἐκεῖνον κορώνα 'κ' ἐγαστροῦτον = ἀπὸ κείνον κουρούνα δὲ γαστρονῶταν = χλευαστικὴ παροιμιακὴ ἔκφραση γιὰ τὸν φιλάργυρο πού δὲν κάνει καμιά καλωσύνη, καίνα ψυχικό γυρευός=ζητιάνος· 'κ' ἐπαστούρευεν= λ. τ. bastir-mak· δὲν ἄφηγε νά πατήσῃ δάνος=δάνεσμα· νὲ καλή κι= λ. τ. ne kaldi ki, τί ἔμεινε ὅστε, πόσο μᾶλλον· Κερασινοῦ= Ἰονίου· ἐζύμωσεν= ἔκανε ψωμί· ἐξέγκεν=ἐβγαλε· θεμελιά=ράφια μὲσ' στὸν τοίχο· ἐσκουτούλ' τσεν=μοσχοβόλησε· ἐγροῖξαν ντὸ = κατάλαβαν πῶς· νά γιαναδεύ' λ. τ. yapasmak, νά ζυγώσῃ· οἱ μαυράχαροι=οἱ καφεροί· πασλαματσόπον=πήθα καλαμποκίσια ψημένη πρόχειρα σὲ πέτρινη πλάκα ἢ σιδερένιο δίσκο· λαμψάνα= αὐτοψηφὴ λαχανικά (βροῦβες)· μουταράδες= λ. τ. mü-dara, πρόχειρα, προσωρινά, τιπονένια· ἐδεβαῖναν = περνούσαν, ἐξοικονομοῦνταν· Ἰλιαμ= λ. τ. ille ἢ illâ=πρὸ πάντων· κρούγ'ν σὸ τσουκάν'= χτυποῦν σὶτὸ δόκανο τοῦ ἄλωνίσματος· καταλαχοῦ=τυχαῖα· κάποθεν ἐρροῦξεν = ἀπὸ κάπου ἔπεσε=κατέφθασε· ἡάσογλη=ἐπωνυμία ὁ Γιωλίκας = χλευαστικὴ προφορὰ τοῦ ὀνόμ Γιωλίκας· Κρένασα = χωριὸ τῆς ἄνω Ματσούκας· τὸν ἄκλερον=τὸν καμμένο (ἄκληρο)· χορτασμονὴν 'κ' εἶχεν = δὲν εἶχε χορτασιά· ἐλάσκουτον = τριγυροῦσε· ὀκονοκόμμ' = ὀκονοκόμματο· σὰ μέσα τ'=σὴ μέση του· τεὰμ ἐράευν δουλείαν=diye aramak, τάχα ζητοῦσε δουλεία ἅμα ντόῖσον δουλείαν = μὰ τί εἶδους δουλεία=μιφ. δὲν βαριέσαι· τακάτ' = λ. ἀ. takat, δύναμη ἀσ' σὸ πολλά τὸ φαετόν=ἀπ' τὴν ἀδηφαγία· ζατῖ= λ. ἀ. zati, φυσικά, ἄλλωστε νά γυρεῦ' νά ζητιανέψῃ· ἀχωνάρ'= χωνευτήρας· Ἀπεντέκοτον=τοπωνυμία καταβόθρας· ἦνταν ἐδοῦναν ἄτον=δ, τ

τοῦ δίνανε· στυπωμάτ'α = ξυρισμένα· ὀκυλαντάρ'α = βρώμικα· ἔντουθεν ἀπέσ' ἀτ' = καταβρόχθιζε· χαράρ' = μεγάλο τριχίνο σακί γιὰ ἄχρα· πουρπούτ'ς=κουρευιάρης· ἅμον χουρτῶν = σὰν ἄσκι· τσίπα = ὀμφαλός· ἔξωκὰ= ἔξω· ντ' ἄραεῦς= λ. τ. aramak, τί ζητᾶς· κιά=μά· Παδά=προσαγορευτικός τίτλος· νά τελῶ (νά τερῶ) = νά ἰδῶ· γουλπάν' τσ' (γουρπάν' τσ')= λ. τ. kurban, νά σοῦ γενῶ θυσία· τέσκιμ = λ. π. keske, ἄρκει νά, μακάρι· τὴ ράχα σ' νά κλώθ'ς=τὴν πλάτη σου νά γυρίσεις· σὰ πελίτ'α= λ. τ. pelit, τοπωνυμία (σὶς Βαλανιδιές)· πεντάδα στάχα = στοῖβες στάχια· θεμονοκῶλ' = βάση τῆς θημονιάς· τῶπ ἐπετῶταῦτεν = ὀλωσδιόλου ἐξαοβαλώθηκε· ἀσ' σὸν λιμόν=ἀπ' τὴν πείνα· 'κ' ἰσῶζ' = δὲν ἔχει δύναμη· κῶτ' ἰσλανμαῖντῶσ παλουκ' τουτουμάζ = (τ. παρ) ἂν δὲν βραχί ὁ κόλος ψάρια δὲν πιάνονται νά 'λά= νά ἐλεῆση, νά λυπηθῇ· κ' ἐσέγκεν = κ' ἔβαλε· τὸ καθίν'= τὴν κομμάτ'α· παλοκάμ'σον= παληοπονοκάμισο· ὀρδανίν = κεφαλόσπιτο· κουτῖζ' φωνάζει· σὴν ἀπαλάματ' ἀτ' = σὴν παλάμη του· λέει εἶνος εἶνον=λέει σὸν ἑαυτό του, μονολογεῖ· ἔ; πολλά πα 'κ' έν' = ἔ; δὲν εἶναι καὶ πολύ.

ΚΟΥΤΩΡΩΝ

Συλλογή κ. ΠΟΛ. ΧΑΪΤΑ

"Ηνταν θέλω πονῶ.

— Νικόλα, ντό πονεῖς; ἐρώτεσεν κάποιος τὸν Νικόλαν τῆ Τρικιάτ'.

— "Ηνταν θέλω πονῶ, εἶπεν ὁ Νικόλας.

Ποῖος ἐξέγκεν τ' ὀμμάτι σ' ;

'Ερώτεσεν εἶναν μονόφθαλμον:

— Ποῖος ἐξέγκεν τ' ὀμμάτι σ' ;

— Ὁ ἀδελφὸ μ', εἶπεν ἐκεῖνος.

— Γιὰ τ' ἐκεῖνο ἐξέγκεν ἄ ἀτόσον βαθέα!

"Εβγαλ' τ' ἕναν τ' ὀμμάτι μ'.

Δύος γειτονάδες ἐζέλευαν πολλά ὁ εἶνας τὸν ἄλλον. Ἐμαθεν ἄ ὁ βασιλέας κ' ἐκούξεν τὸν εἶναν καὶ εἶπεν ἄτον:

— Πέει με, ντό χάρην θέλεις ἀπ' ἐ-

μὲν νὰ ἐφτάγω σε; Ἄμα, ἦνταν θὰ ἐφτάγω ἐσέν, διπλά πα θὰ ἐφτάγω τὸν γειτονά σ'.

— Βασιλέα μ' πολύχρονη, εἶπεν ἄτον ἐκεῖνος χωρὶς νὰ χάν' καιρόν, ἔβγαλ' τ' ἕναν τ' ὀμμάτι μ'.

Τὸ καλορραμμένον ἢ ζούπκα.

Μίαν εἷνας παιδάς ἐκατήβεν ἄσ' σ' Ὀρτοὺς τὰ χωρία κ' ἐσουμαρλάεψεν ἕναν ζούπκαν. Ὅσταν ἐφόρεσεν ἄ κ' ἐπῆεν ὀπίσ' σὸ χωρίον ἄτ', εἶδεν ἄτον ὁ κύρις ἄτ', καὶ ἄτόσον κ' ἔτον τσιτωμένον ἄπάν'ν ἄτ' εἶπεν ἄτον:

— Ἀτὸ τὴν ζούπκαν ἐπάτεσανε σε καὶ καὶ ἔρραψαν ἄτο ἄπάν'ν-ι-σ'.

Λεξιλόγιο: ἐσουμαρλάεψεν = λ. τ. ismarlamak, παράγγειλε ζούπκαν = στενὸ κατὰ τὰ σκέλη τοπικὸ πανιαλόνι ἐπάτεσανε σε καὶ = σὲ βάλανε κάτω μετ' ἡ βία.

Ὁ παιδάς χαλβάν ἐθέλνεν.

Εἷνας μάστορας ἔστειλεν ἕναν ἡμέραν τὸν τῆραχ'ν ἄτ' νὰ πάει φέρ' κάτ' νὰ τρώνε. Ἐδέκεν ἄτον εἴκοσ' πᾶράες καὶ εἶπεν ἄτον:

— Ἐπαρ' ἄβουτα τὰ εἴκοσ' πᾶράες καὶ δέβα φέρεν ὀλίγα ἐλαίας ἄς τρώγομε.

Ὁ τῆραχ'ς ἄτ' ἐγάπανεν πολλὰ τὴν χαλβάν.

— Μάστορα, εἶπεν ἄτον, ἂν 'κ' ἡύρικω ἐλαίας, παίρω φέρω χαλβάν;

— Ἐλαίας ἂν 'κ' ἡύρικ'ς, ἔπαρ' φέρεν ὀλίγον τυρίν, εἶπεν ὁ μάστορας.

— Κιά, τυρίν πα ἂν 'κ' ἡύρικω, παίρω φέρω ὀλίγον χαλβάν; ἐρώτεσεν ξάν ὁ παιδάς.

— Τυρίν ἂν 'κ' ἡύρικ'ς... Πῶς κ' ἰθὺς ἡύρικ'ς! Ἄμα δάγεται 'κ' ἡύρικ'ς καλὸν τυρίν, ἔπαρ' φέρεν ὀλίγα ἀλικὰ ὀψάρα, εἶπεν ὁ μάστορας.

— Κιά, μάστορα, εἶπεν ξάμ ὁ παιδάς κ' ἐκοντοστάθεν σ' ἀργαστερί' τὴν πόρταν, πᾶλκ'ιτ' ὀψάρα πα 'κ' ἡύρικω. Εὐκαιρος τὸ θὰ κλώσκομα ὀπίσ' παίρω φέρω ὀλίγον χαλβάν;

— Ἐγροίκα το, ἔκὺλ' κουτάβ', εἶπεν ἄτον ὁ μάστορας. Τ' ἄρ' δέβα

φέρεν ἄς τρώγομε χαλβάν.

Λεξιλόγιο: τῆραχ'ς = λ. τ. çirak, παραγιός' δάγεται = λ. π. sayet, ἔξαφνα πᾶλκ'ιτ' = λ. π. belki, ἴσως' εὐκαιρος = ἀδειανός.

Συλλογὴ τοῦ κ. Ε. ΘΡΟΥΜΜΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ χαρισμάτ' τὸ φέσ'.

Ὁ σ' χωρεμένον ὁ Πάνον τὴ Κοβλακά πολλὰ μασχαράνος ἔτον· ἐκουρφιουντου καὶ πολλὰ ἄμα ἢ καλατζῆ ἄτ' πὰ πολλὰ ἐγαπεύοντου. Ἀγαπέσιμος ἄνθρωπος ἔτον. Κάποτε ἐχάρτσεν ἔτον ἕναν μεταχειρισμένον φέσ'ν ἄτ' τὸν Τζοράν' τὸν Σάββαν καὶ ἡμπαν ἔλεπεν ἄτον ἐντοῦνεν ἄ σὸν νοῦν ἄτ'. Τὸν Τζοράν' ἄτο πολλὰ ἐρχουντου ἄτον. Πάντα ἐντροπάγουντου σοῖν ἄνθρώπ'ς σουμά. «Καὶ ντ' ἔμορφος εἶσαι μετ' ἐχάρτσα σε τὸ φέσ'», ἔλεγειν ἄτον τρεῖς τὴν ὥραν ὁ Πάνον. Μίαν κ' ἄλλο μίαν σ' ἕναν μηνίτικον ἐντῶκεν ἄ ξάν σὸν νοῦν ἄτ'. Ὁ Τζοράνις ἄρτοου ἐπουγαλεύτεν. Ἄλλο ὑπομονὴν 'κ' ἐπόρεσεν νὰ ἐποίνεν. Ἐβγάλλ' τὸ φέσ' ἄσ' σὸ κ'ιφάλ'ν ἄτ', σύρ' καὶ τσερίζ' ἄ σοῖν ἄνθρώπ'ς ἐμπροστά, ἐφτῆει ἄ κουτούρα καὶ κομμάτ' καὶ: «Σ'κομαί χέζω σ' ἐδέκες μετ' τὸ φέσ' ἄπέσ', ἄ λές-ἄ λές!» εἶπεν κ' ἐδέβεν πλάν.

Λεξιλόγιο: μασχαράνος = εὐθυμολόγος, ἀστεῖος' ἐκουρφιγυτου = παινεύτανε ἄρτοου = λ. τ. artik, πιά, πλέον' ἐπουγαλεύτεν = λ. τ. bunalmak, σιανοχωρέθηκε' μηνίτικον = ὀνομαστικὴ δορτή' τσερίζω = σχίζω' κουτούρα = κομματιάκια, θρούφαλα' ἄ λές-ἄ λές = καημένε (κυριολ. θὰ πεῖς-θὰ πεῖς).

Ἄπ' ἡμψὸν ὠβόν.

Εἷνας χῆρα εἶχεν πέντε παιδία. Ἐναν ἡμέραν ἐμάειρεψεν κιντέας, ἔβρασεν καὶ πέντε ὠβὰ καὶ ἐκάτσεν σὸ φαεῖν. Ἄστ' ἔφαγαν τὰ κιντέας κ' ὕστερα, ἐδέκεν τὰ μωρά τ'ς ἀπὸ ἕναν ὠβόν. «Μάννα, εἶπεν ἄτην τὰ μωρά, γιὰ τ' ἐσέν ὠβόν 'κ' ἔβρασες, ἐσὺ ὠβόν 'κ' ἰ τρώς;».

Εἶπεν κ' ἐκεῖνε: «Ἐγὼ γουρζούλα

νὰ τρώγω, παῖδοπα μ', ἀπ' ἡμψὸν ὠβόν νὰ δίτε με, κανεῖται με!»

Λεξιλόγιο: κιντέας = τσουνκίδες' γουρζούλα = φαρμάκια (γουρζούλας = πανώλης).

Συλλογὴ τοῦ κ. Ι. ΜΑΝΟΥΣΑΡΙΑΔΗ

Ὁ «Ἀβέρωφ».

Σὸν Εὐρωπαϊκὸν τὸν πόλεμον οἱ Ἄγγλογάλλ' ἐβουβάρδιζαν πολλὰ καιρόν τὸ Τθανάκ-καλὲ καὶ 'κ' ἐπόρναν νὰ ἐδαβαίν'ναν ἄ. Ὁ Σουλειμάν-τσαούης ἕναν ἡμέραν σίτ' ἐκαλάτρευεν κ' ἐσυζήτανεν σ' ἄτο ἄπάν' σὴν καίβεν ἄπέσ', τζατζ' καὶ λέει περιπαιχτικὰ γιὰ τ' Ἄγγλογάλλις: Νέπε, γατῶρ' παιδία, τὸ Τθανάκ-καλὲ γοτζαμάν Ἀβέρωφ 'κ' ἐπόρεσεν νὰ ἐπεράν'νεν ἄ, κ' ἐσεῖς μὴ θὰ περάνετ' ἄ;

Λεξιλόγιο: Σουλειμάν-τσαούης = ἀστυνομικὸς ποὺ ὑπηρετήσε πολλὰ χρόνια σὲ Κοτύωρα' σίτ' ἐκαλάτρευεν = ἐνώμιλοῦσε σὴν καίβεν ἄπέσ' = μὲς σὲ καφενεῖο' τζατζω = φωνάζω γοτζαμάν = λ. τ. kocaman, πελώριος.

Ἐσὺ πα μὴ πιστεύ'ς ἄτο...

Ἐτον εἷνας ζαγκίνις πολλὰ τζιγκενές. Ἐναν ἡμέραν ἐπῆγεν σὸ παζάρ', ἐγόρασεν ἕναν στίβαν τθανάκια κ' ἐσέγκεν ἄτα ὀλα σ' ἕναν καλάθ' ἄπέσ'. Γιὰ νὰ μὴ πλερών' χαμαλλούκια, ἐνοῦντσεν ἕναν δαβολούσαν. Ἐκάτσεν σ' ἕναν κῶδαν κ' ἐσκάλωσεν κ' ἐκούτζεν: «Ἀχούλ' πουλω, ἀχούλ' πουλω!» Ἐσοῦμωσεν ἄτον εἷνας τεβεκελῆς κ' ἐρώτεσεν ἄτον: «Πῶς πουλεῖς τ' ἀχούλ'»; Εἶπεν ἄτον κ' ὁ ζαγκίνις: «Ἐπαρ' καὶ δέβα ἄβουτο τὸ καλάθ' σ' ὀσπίτι μ' καὶ θὰ μαθί-

ζω σε τρεῖς ἀχούλα. Ὁ τεβεκελῆς ἐπῆρεν τὸ καλάθ' καὶ σίτ' ἐπαίνανε σὴν στράταν λέει ἄτον ὁ ζαγκίνις:

Τὸ ἕναν τ' ἀχούλ' ἔν': ἂν λένε σε τὸ χαδῖλ' ἄσ' σὴν τῶρπᾶν καλλίον ἔν', μὴ πιστεύ'ς ἄτο.

— Ἀτὸ ἐγὼ πα ἔξερα το, εἶπεν ὁ τεβεκελῆς.

— Τ' ἄλλο τ' ἀχούλ' πὰ ἔν', λέει ἄτον ξαν ὁ ζαγκίνις, ἂν λένε σε: ἢ νεστία ἄσ' σὴν πᾶσκαν καλλίον ἔν', μὴ πιστεύ'ς ἄτο.

— Ἀτὸ πα ἔξερα το, εἶπεν ὁ τεβεκελῆς, γιὰ πέει με καὶ τὸ τρίτον τ' ἀχούλ' ἄς τερῶ ἐκεῖνο πα ντὸ ἔν'.

— Ἐκεῖνο θὰ λέγω σ' ἄτο ὅσταν πᾶμε σ' ὀσπίτ', εἶπεν ἄτον ὁ ζαγκίνις.

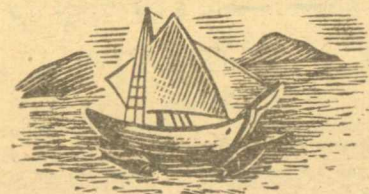
Ὅσταν ἐπῆγαν σ' ὀσπίτ', λέει τὸν τεβεκελῆν:

— Ἐ, τὸ τρίτον τ' ἀχούλ' πα ἔν': ἂν λένε σε ὁ ἐφτωχὸν ἄσ' σὸν ζαγκίν καλλίων ἔν', ἄτο πα μὴ πιστεύ'ς ἄτο.

Ὁ τεβεκελῆς ἄλλο 'κ' ἐβάσταξεν. Ἐδέκεν ἕναν λάχταν κ' ἔσκωσεν κ' ἔσυρεν τὸ καλάθ' ἄσ' σὸ παλκὸν ἀφκὰ κ' ἐκλώσεν εἶπεν τὸν ζαγκίν':

— Ἐσέν πα ἂν λένε σε ἄπέσ' σὸ καλάθ' ἐπέμ'νεν ἕναν σαγλάμ' τῶσά τᾶκ', ἐσὺ πα μὴ πιστεύ'ς ἄτο.

Λεξιλόγιο: ζαγκίνις = λ. τ. zenkin, πλούσιος' τζιγενές = τσιγκάνος, τσιγκούνης' τθανάκια = λ. τ. çanak, πιάτο' ἐσέγκεν ἄτα = τᾶβαλε' χαμαλλούκια = λ. τ. hamallik = μεταφορικὰ' ἐνοῦντσεν = σκέφτηκε' κῶδαν = λ. τ. köse, γωνιά' ἐσκάλωσεν = ἄρχισε' ἐκούτζεν = φώναζε' ἀχούλ' = λ. ἄ. akil, μυαλό, γνώση' τεβεκελῆς = λ. τ. tevekkeli, χασομέρης, βλάκας' χαδῖλ' = κορηνοῦτι' τῶρπᾶν = λ. τ. çotba, σούπα' λάχτα = κλωτσιά' σαγλάμ' = λ. τ. saglam, γερό.

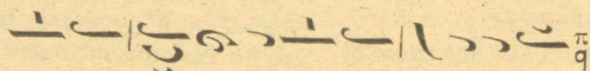

ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Συλλογή του Σένου Πενίτα θεωρημένη από τον καθηγητή της Βυζαντινής Μουσικής κ. Σ. Καρβ.

Βάϊσμαν (1)

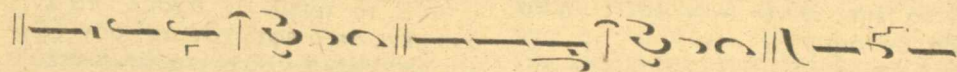
Ἦχος $\frac{4}{4}$ Πα φ. Ρυθμός Ἰωνικός ἑσσημος. Χρόνος μέτριος γοργός.

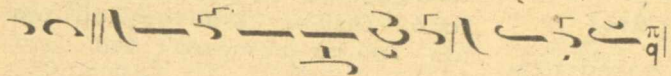
Βα Ἰ βα Ἰ και τω Βα ι ι ων
σεν ἕερ ἕε λικαι μεν ω βω ω νι.

Μοιρολόγι Μεγάλης Παρασκευῆς (1)

Ἦχος $\frac{4}{4}$ Πα φ. Ρυθμός σύνθετος. Χρόνος μέτριος ἀργός.

Ση με ρον μαυ ρος ου ου ρα νο ος ση με ε ε
ρον μαυ ρη με ε ρα ση με ρον ο ο λοι θλι ι βον ται

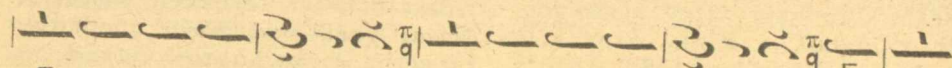

και τα α βου να λυ πουν ται

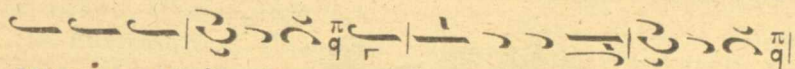
Τραγούδι παιδικό.

Ἦχος $\frac{4}{4}$ Πα φ. Ρυθμός 4σημος. Χρόνος μέτριος ἀργός. (2)

(Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΙΑΣ ΤΣΙΜΠΕΡΛΗ)

Ε λα κα ρα βα α κι φε ρε μας λα δα α κι ν'α φτω

την κάν τη λι ι τσαν να χαι ρουν ταν οι α α γοι

1) Βλέπε: Σ. Ἀγγελου, Λαογραφικά Κοινοφρον, σ. 277-278.

2) Παραλλαγή τῆς μελωδίας τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ βλέπε στὸ 5/6 τεῦχος μας, σελ. 129, σὲ ἦχο Λέγετον, ὅπως στὸ ὄσμα: «Τὰ Φῆτα-παιδικά». Τὸ κείμενο τοῦ τραγουδιοῦ στὴ σελ. 148.

Ο ΓΙΩΡ' ΑΓΑΣ

ΔΙΠΡΑΚΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑ

Τοῦ κ. ΧΑΡΛΑ. ΧΡ. ΛΕΜΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Πρόσωπα

1. Γιώρ' ἀγάς . . . Ἄντρας 55 περίπου ἐτῶν.
2. Μαρία . . . Γυναίκα του 52 ἐτῶν.
3. Νικόλας . . . Γιός τους παντρεμένος.
4. Πέτρος . . . Γιός τους, φοιτητής στὸ Φροντιστήριο τῆς Τραπεζούντας.
5. Δέσπω . . . Κόρη τους ἀνύπαντρη.
6. Λάμπρος . . . Παραγιός τους.
7. Ἐλπίδα . . . Γυναίκα τοῦ Νικόλα.
8. Καρυδάς . . . Κουμπάρος τους.

Πράξι Α

Σκηνὴ 1η

Καλοκαίρι στὴν ἐξοχή. Ἡ σκηνὴ παριστάνει ἓνα κομμάτι τοῦ δάσους Τσαμλοῦκ τοῦ Τσάμπαση. Ὁ Γιώρ' ἀγάς μετὴ τῆς γυναίκα του καὶ τὰ παιδιά του πῆγαν ἐκεῖ γιὰ ἐκδρομὴ. Ἄνοιγει ἡ αὐλαία καὶ παρουσιάζεται ὁ Γιώρ' ἀγάς μετὴ τῆς γυναίκα του κάτω ἀπὸ ἓνα δέντρο καὶ συζητοῦν καθισμένοι χάμω.

Γιώρ' ἀγάς. Μάρια! Καλὰ ἔλεγα σε ὄψε τὸ βράδον, ὁ καιρὸς ὀσημέρον καλὸς θὰ ἔν'. Εἶδες; Ἡ δισα ἐσ' κώθεν, ὁ ἦλον ἐπήρεν. Ἄκους τῆ θεοῦ τὰ πουλόπα ντ' ἔμορφα κελαῖδοῦν ἀδὰ σὸ Τσάμλοῦκ' ἀπέσ; Γιὰ τέρεν ἀέσ' ντ' ἔμορφα φαίνονταν τῆ Γαρά κιολης τὰ τεπέδες χρονιμένα! Ἄφκακαϊκὰ τὸ Σεμέν', τὰ καγκέλα, ἡ Σιναλοῦ. (Τὰ δείχνει ἓνα ἓνα μετὸ χέρι) Ἄχά ἡ ἐγκλεσία τ'ς πὰ, ντ' ἔμορφα τσαρτίλιζ' τῆ Σιναλοῦς ἡ Παναγία. νὰ βοηθᾶ μας! (Κάνει τὸ σταυρὸ του).

Μαρία. (Κάνοντας τὸ σταυρὸ τῆς). Ναί, Γιώρ' ἀγά, οὐλα πὰ ἔμορφα εἶναι. Ὁ Πανάγαθον, γουρπᾶν ἀτ' νὰ ἴνομαι, ἄδκεμα δουλειας 'κ' ἐφτάει.

Γιώρ' ἀγάς. Γάρη, ἐξέρτε ντ' ἔρθεν σὸ νοῦ μ'.

Μαρία. Ντ' ἔρθεν σὸ νοῦ σ', χατρ ὀλά!

Γιώρ' ἀγάς. 'Κ' ἐξέρω ἄν ἐνέσπαλες ἀ ἐσύ, ἐγὼ καμίαν 'κὶ ἀνασπάλλ' ἀ. Τριάντα χρόνα ἐγὼ μῶσαμε ἀσ' τὸ

ἔρθα ἐκλεψα σε κιάν' μετὰ δώδεκα παιδιά ἀσ' σῆ κυροῦ σ' τ' ὀσπίτ' ἀπέσ'. Ὁ κύρ' -ι-σ', —λαφρόν ἡ νύχτα τ'—, κρούει σὸ νοῦ σ; 'κ' ἐθέλνεν νὰ ἐπαίρ' νὰ σε. «Ἐγὼ, ἔλεγεν ὁ σ' χωρεμένο, τοῖ Χατζῆ-Λευτεράντας κορίτο' 'κὶ δίγ' ἀτ'ς». "Ἐεε! Ἐκεῖν' τῆ νύχταν ἐπήγαμε ἐστεφανώθαμε κρυφὰ σῆ Σιναλοῦς τὴν Παναγίαν. Κι ὄντας ἐκλώσταμε σὸ Τσάμπασην, ἀδακά, ἀδὰ, σὸ δέντρον ἀφκά, ἐκάτσαμε ὀλίγον, ἐνεπάγαμε καὶ εἶπαμε ἐντάμαν τὰ τέρτα καὶ τὰ πόννα μουν. Κρούει σὸ νοῦ σ'.

Μαρία. Καὶ λὲς νὰ ἔν' ἀβοῦτο ἐκεῖνο τὸ δέντρον;

Γιώρ' ἀγάς. Ἄρ' ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ἔν'! Ἐγὼ σουμαδεμένον ἐχ' ἀτο μετὸ μαχαίρι μ'. Κι ἄς λέγω σε τὴν ἀμαρτία μ'; Κάθαν χρόνον ἀσ' τ' ἐβγαίνομε σὸ Τσάμπασην, ἔρχομαι ἀδακά, κάθομαι ἀφκά σῆν ἐβόραν ἀχτε καὶ θέλω νὰ ἀπλοῦμαι ἀδὰ σ' εὐλογημένον τὸν τόπον καϊκά. Ἄπράναν μαναχὸς σίτα ἐπλοῦμ'νε, ἐνούντσα ὀλίγον τὰ παλαιά. Τ' ὀμμάτ' μ' ἐγομώθαν ὀστάν εἶδα ἐγὼ ἐμὲν ἀέτοσ' γέρον, πῶς ἐχάσα τὰ νεότητα μ', κι' ἐτραγώδεσα ἀσ' σῆν ψῆν κιάν' ἐκεῖνο τὸ τραγῶδοπον. Ἐξέρτε ποῖον; (τραγουδάει):

"Ἐλα, πουλί μ', ἔλα, ἀρνί μ', ἔλα μὴ τυραννίεις με, σ' ἐγκαλόπο μ' ἐτράνυνες κι ἀτῶρα 'κ' ἐγνωρίεις με.

Μαρία. Νέπε, Γιώρ' ἀγά, κατ' ἄς λέγω σε, ἐσὺ ὁ ἄνθρωπον κάπως ἐχάσες τὸν νοῦ σ'. Ντὸ θέλτε νὰ μαθάντε; Τὰ χρόνα δαβαίν'νε κι ὁ ἄνθρωπον γερᾶ. Ντὸ νὰ ἐφτάμε; Ἄέτοσ' ἐπλασε μας ὁ Παντοδύναμον.

Γιώρ' ἀγάς. Ναί. Ἄέτοσ' ἔν'. Ὁ ἄνθρωπον γερᾶ, ἄμα κατ' ἄς λέγω σε ἐγὼ πὰ; Ἡ καρδία καμίαν 'κὶ γερᾶ.

Ο κ. και η κ. 'Αν. Σαβράμη	>	200.000	Ο κ. Παναγ. 'Ελευθεριάδης	>	3.000.000
Ούρανία Μαρινάκη	>	150.000	Ο κ. 'Αλέξ. Μωυσιδής	>	3.000.000
Για το κρέας και το ψωμί των παιδικών συσσιτίων επί τέσσαρις Κυριακές			Ο κ. Παναγ. 'Αργυρόπουλος	>	3.000.000
Πανάγ. Λαζαρίδης	>	13.800.000	Ο κ. Θεοχ. Σύλβεστρος	>	5.000.000
'Ιωάν. Περβανίδης	>	1.420.000	Ο κ. Δάξ. 'Αθανασιάδης εις μνήμην του υιού του Σάββα	>	1.000.000
Παν. 'Αργυρόπουλος	>	3.452.000	Ο κ. Ε. Ε. εις μνήμην Κωνστ. Μοσκόφ	>	200.000
'Ιωάν. 'Αργυρόπουλος	>	3.452.000	Οί κ. 'Αδελφοί 'Αλευρά	>	2.000.000
'Επαμ. Δημητριάδης	>	3.452.000	Ο κ. 'Ιωάν. Φωστηρόπουλος	>	2.000.000
Νικ. Σηρόπουλος	>	3.454.000	Ο κ. 'Αλκ. Κογκαλίδης	>	1.000.000
Παναγ. Μαρουλίδης (έκτος από 17 δκ. κρέας και 20 δκ. ψωμί που χορήγησε επί άλλες τέσσαρες Κυριακές)	Δρ.	11.565.000	Ο κ. -Ελευθ. Καλεμκερίδης	>	2.000.000
Για το κρέας του Πάσχα των παιδικών συσσιτίων :			Ο κ. 'Αλέξ. Ούσταμπασιδής	>	1.000.000
Πανάγ. Λαζαρίδης	Δρ.	6.400.000	Μας στείλον επίσης από τη Θεσ)νίκη :		
Παναγ. Μαρουλίδης	>	6.400.000	Ο κ. Μιχ. Σ. Μιχαηλίδης	>	25.000.000
'Ηλίας Τομπούλης	>	10.000.000	Ο κ. Γεώρ. Χαρολυμπιδής	>	25.000.000
Θρασ. Δημητριάδης	>	2.000.000	'Αδελφοί 'Ηλιάδη	>	22.500.000
Θεοδ. Χουμανίδης	>	2.000.000	Ο κ. Τιμολέων Κασσιδής	>	7.000.000
Χαρίλ. Μαρουλίδης	>	2.000.000	Ο κ. Κώστας Σχοινιάς	>	5.000.000
'Ιωάν. 'Ερμεΐδης	>	1.000.000	Ο Δημ. Γιοφρανίδης	>	5.000.000
			Ο κ. Γηλ. Παπαδόπουλος	>	3.000.000
			Ο κ. Πολύκ. Πολιτιδής	>	3.500.000
			Ο κ. Θεοχ. Κυριπιδής	>	2.000.000
			Ο κ. Ασύ. Στεφανίδης	>	2.000.000

Έκτακτες συνεισφορές.

Με την καθυστέρηση στην έκδοση του περιοδικού μας οι συμπατριώτες μας δὲ δυσκολεύτηκαν νὰ διαισθανθῶν πὼς οἱ σημερινές δυσκολες οικονομικὲς συνθήκες ὑπαγορεύουν κάπως γενναϊότερη υποστήριξη τοῦ δύσκολου ἔργου του. Ἐτσι, μὲ συγκινητικὴ προθυμία, μᾶς προσέφεραν γιὰ ἐνίσχυση τῶν «Χ. τ. Π.» τὶς ἀκόλουθες ἐκτακτες συνεισφορές. Ἰδιαίτερα μᾶς συγκινεῖ ἡ προσφορά τῶν τριῶν πρώτων δωρητῶν, γιὰ τὴ φιλία καὶ τὴν ἐκτίμησιν πού ἔχουν στοὺς Ποντίους καὶ τὶς παραδόσεις μας.

Ἡ κ. Ἀνθ. Ὑλα Νικολοΐδου	Δρ.	2.000.000
Ο κ. Βασίλειος Μουράδογλου	>	3.000.000
Ο κ. Ἀθ. Μπαλανός (3η δόση)	>	100.000
Ο κ. Εὐάγγελος Ἰωαννίδης	>	15.000.000
Ο κ. Ἰωάν. Περβανίδης	>	5.000.000

(Τὰ 3.500.000 χορηγήθηκαν ἀπὸ τὸ μῆνα Σεπτέμβριον 1943)

Ο κ. Δημοσθ. Ἰορδάνογλου	>	5.000.000
Ο κ. Εὐα. Γοκαλίδης	>	4.000.000
Ο κ. Νικ. Σηρόπουλος	>	3.000.000
Ο κ. Ἰωάν. 'Αργυρόπουλος	>	3.000.000
Ο κ. Πέτρος Μαυροειδής	>	2.000.000
Ο κ. Παναγ. Μαρουλίδης	>	5.000.000
Ο κ. Πέτρος Καλλιφατιδής	>	2.000.000

Τυπογραφικὲς ἀβλεψίες στὸ 5-6 τεῦχος

Στὸ τέλος τῆς 1ης σελ. τοῦ ἐξωφύλλου, ἀντὶ 1943-1944.
Σελ. 116, στήλη 2, στίχ. τελευταῖος, ἀντὶ στονυχράν ἀτ—στουράχ'ν ἀτ'.
Σελ. 117, στήλη 1, στίχ. 3, ἀντὶ γαυρζουλάς—γουρζουλάς.

Τὸ τεῦχος μας αὐτὸ τυπώθηκε τὴν 13 Μαΐου 1944.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ο κ. ΠΑΝΑΓ. Ν. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
καὶ

Ἡ ΣΟΥΛΑ Ι. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τῶν στὴν Ἀθήνα τὴν 19-3-44

Ο κ. ΔΗΜΟΣΘ. ΣΜΠΑΡΟΥΝΗΣ

καὶ

Ἡ δ. ΕΛΕΝΗ ΑΘ ΜΠΑΛΑΝΟΥ

ἀραβωνιάστηκαν στὴν Ἀθήνα τὴν 12-3-44 καὶ ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τῶν τὴν 30-4-44

Τὰ «Χ. τ. Π.» εὐχονται σὲ ὅλους κάθε χαρὰ καὶ εὐτυχία.

Ο κ. ΓΕΩΡΓ. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΑΔΗΣ
καὶ

Ἡ ΚΑ Ι. ΚΑΛΙΦΑΤΙΔΗ

Ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τῶν στὴν Ἀθήνα τὴν 27-3-44.

Ο κ. ΝΙΚΟΣ Σ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

καὶ

Ἡ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Χ. ΚΑΝΕΤΗ

ἐτέλεσαν τοὺς γάμους τῶν στὴν Ἀθήνα τὴν 30-4-44.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Νέα Ποντια Καλλιτεχνικά.

Τὴν 25-3-44 δόθηκε στὸ θέατρο Ἀλίκης συναυλία τῆς ὄψης δ. Α. Σαχαρίδη, μὲ τὴν συμπραξὴ τοῦ τενόρου κ. Ἀδ. Τρικουράκη. Στὸ πιάνο ἡ κ. Μ. Σταματίου. Τὸ ἐκλεκτὸ πρόγραμμα ἐτετέλεσθη μὲ ἐπιτυχία. Ἡ δ. Σαχαρίδη, διπλωματούχος τοῦ Ἐθν. Ὀδείου, ἐμφανίζεται γιὰ πρώτη φορὰ στὴ σκηνή.

Σκίτσα τῆς ἐποχῆς.

Ἐίναι ὁ τίτλος σειρᾶς σκίτς τοῦ συμπατριώτη

μας κ. Δ. Ψαθά, πού ἀνεβάρστηκαν καὶ μὲ μεγάλη ἐπιτυχία συνεχίζεται ἡ παράστασή τους στὸ θέατρο Ἀργυροπούλου.

«Σύγχρονη Τευρική Λογοτεχνία»

Μὲ τὸν παραπάνω τίτλο τυπώθηκε καὶ κυκλοφορεῖ σὲ ὅλα τὰ Κεντρικὰ βιβλιοπωλεῖα ἀπάνθισμα ἀπὸ ἐκλεκτὰ διηγήματα καὶ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ καλύτερα μυθιστορήματα τῆς σύγχρονης τευρικής λογοτεχνίας, μεταφρασμένα σὲ φραγὰ δημοτικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὸν κ. Κλεάνθη Καριπιδῆ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

(Τὰ χειρόγραφα πού μᾶς στέλλονται, εἴτε δημοσιεύονται εἴτε ὄχι, δὲν ἐπιστρέφονται)

Θεοφ. Σ. Ἀμκαρντίδην. Λάβαμε τὴ νεκρολογία σας γιὰ τὸν ἀειμνηστο Κ. Μοσκόφ. Σὲ ἄλλη σελίδα τοῦ τεύχους αὐτοῦ βλέπετε παρόμοια τοῦ συνεργάτη μας κ. Ι. Σ. πού μᾶς ἤρθε νωρίτερα.

Νίκον Σπανίδην. Πήραμε τὸ γράμμα σας. Σὰς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια καὶ σὰς συχαί-

ρομε γιὰ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμό μὲ τὸν ὁποῖο συνεχίζετε τὴν καλλιέργειαν τοῦ ποντιακοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ τῶν ἠθογραφικῶν μας παραστάσεων, πού κάθε τόσο δοκιμάζουσι τὴ χαρὰ νὰ τ' ἀπολαμβάνουσι οἱ συμπατριώτες μας ἐκεῖ στὴ Βορεινὴ Ἑλλάδα.

Σημείωση. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ βρίσκεται στὰ γραφεῖα μας, Μετάνδρου 4, κάθε Δευτέρα, Τετάρτη καὶ Παρασκευή, ὥρα 10-11.